

*Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmna
na lata 2016-2023*

Chełmno, grudzień 2016

Spis treści

WSTĘP	4
PODSTAWA FORMALNO-PRAWNA.....	5
WPROWADZENIE METODYCZNE.....	7
ROZDZIAŁ I. OPIS POWIĄZAŃ PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI.....	13
ROZDZIAŁ II. UPROSZCZONA DIAGNOZA GMINY Z WNIOSKAMI	22
A. SFERA SPOŁECZNA.....	22
1. Sytuacja demograficzna.....	22
2. Ekonomiczne grupy wiekowe.....	22
3. Bezrobocie	23
4. Środowiskowa pomoc społeczna	24
5. Niepełnosprawność.....	25
B. SFERA GOSPODARCZA	26
1. Przedsiębiorczość	26
2. Kapitał społeczny.....	26
Wnioski.....	27
ROZDZIAŁ III. OBSZAR ZDEGRADOWANY GMINY.....	28
1. Metodologia podziału miasta na JSPM.....	28
2. Podział Miasta na jednostki strukturalne	29
3. Wskaźniki zastosowane do diagnozy stanów kryzysowych w jednostkach strukturalnych	34
4. Wyniki analizy wskaźnikowej.....	36
4. Podsumowanie analizy wskaźnikowej	41
ROZDZIAŁ IV. OBSZAR REWITALIZACJI GMINY	45
ROZDZIAŁ V. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI	48
5.1. Sfera społeczna.....	50
5.2. Sfera gospodarcza	56
5.3. Sfera środowiskowa.....	57
5.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna.....	58
ROZDZIAŁ VI. WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI.....	61
6.1. Oczekiwania mieszkańców- podsumowanie badań ankietowych.....	61

6.2. Misja Programu Rewitalizacji.....	66
6.3. Wizja obszaru rewitalizacji 2023+.....	66
ROZDZIAŁ VII. CELE REWITALIZACJI ORAZ ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ SŁUŻĄCE ELIMINACJI LUB OGRANICZENIU NEGATYWNYCH ZJAWISK	72
1. Cele programu rewitalizacji.....	72
ROZDZIAŁ VIII. LISTA PLANOWANYCH PROJEKTÓW / PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	78
ROZDZIAŁ IX. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI MIĘDZY POSZCZEGÓLNYMI PROJEKTAMI/PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REWITALIZACYJNYMI ORAZ POMIĘDZY DZIAŁANIAMI RÓŻNYCH PODMIOTÓW I FUNDUSZY NA OBSZARZE OBJĘTYM PROGRAMEM REWITALIZACJI.....	86
ROZDZIAŁ X. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW ORAZ INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI.....	93
ROZDZIAŁ XI. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE W ODNIESIENIU DO GŁÓWNYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW/ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH.....	97
ROZDZIAŁ XII. SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI.	100
ROZDZIAŁ XIII. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ ORAZ SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY W OTOCZENIU PROGRAMU	104
Spis tabel.....	109
Spis rysunków.....	110

WSTĘP

(...) Problem degradacji dotyczy istotnej części terenów w polskich miastach, a miasta z enklawami biedy i wykluczenia nie mają szans, by być konkurencyjnymi i dynamicznymi. Ich potencjał rozwojowy pozostaje niewykorzystany. Czynnikiem degradacji są najczęściej negatywne zjawiska społeczno-gospodarcze skutkujące segregacją społeczną i dziedziczeniem biedy, oraz niekorzystne zmiany infrastrukturalno-przestrzenne występujące najczęściej w historycznych śródmieściach-podkreśla dokument „Krajowa Polityka Miejska”¹

Miasto Chełmno nie stanowi na mapie Polski wyjątku. W związku z tym podejmujemy kolejne działania. Rozwój Miasta musi być ukierunkowany na poprawę jakości życia. Chełmno ma być dobrym miejscem do życia, z którym mieszkańcy identyfikują się i w którym chcą mieszkać. W centrum uwagi procesów rewitalizacji jest człowiek.

Aby zrealizować ten cel, należy adekwatnie zaplanować działania i skierować je w miejsca występowania problemów. Niezbędnym narzędziem do osiągnięcia tak postawionego celu jest Lokalny Program Rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmna na lata 2016-2023 jest obok Strategii Rozwoju podstawowym najważniejszym dokumentem samorządu, określającym obszary, cele i kierunki interwencji polityki rozwoju w zakresie kompetencji i zadań realizowanych przez władze miasta.

Mając na uwadze obowiązujące zasady prowadzenia działań rewitalizacyjnych oraz wyzwania i cele, przed jakimi stoi Gmina Miasta Chełmna, Program uwzględnia potrzeby i oczekiwania obszarów przeznaczonych do rewitalizacji.

Nadrzędnym celem niniejszego programu jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez zintegrowane działania przestrzenne, aktywizacyjne i edukacyjne, w oparciu o istniejący kapitał ludzki, potencjał położenia oraz dziedzictwo kulturowe i historyczne.

Celem interwencji w obecnej perspektywie planowania strategicznego jest wyodrębniona jednostka struktury przestrzeni - Stare Miasto- obszar o wysokim potencjale rozwojowym, ze

---

¹<https://www.mr.gov.pl/strony/zadania/polityka-rozwoju-kraju/polityka-miejska/>

zdiagnozowaną koncentracją problemów społecznych, zdegradowaną infrastrukturą, stanowiącymi bariery wzrostu. Miasto postanowiło w tym obszarze ulokować działania rewitalizacyjne, komplementarne z wcześniej realizowanymi przedsięwzięciami.

Przeprowadzenie planowanych w ramach Programu działań stanowi jedno z najważniejszych wyzwań, stojących przed całą wspólnotą samorządową w perspektywie do 2023 roku. W tym kontekście, u podstaw realizacji celów Strategii leży głównie poprawa jakości życia mieszkańców rewitalizowanych oraz przyległych obszarów i związane z tym projekty, z uwzględnieniem współpracy z instytucjami publicznymi, organizacjami pozarządowymi, sektorem gospodarczym.

Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmna na lata 2016-2023 jest odpowiedzią na dynamikę zmian społeczno-gospodarczych zachodzących w obrębie gminy, jak i w jej otoczeniu. Wynika jednocześnie z przesłanek formalno-prawnych. Wśród kluczowych czynników, determinujących potrzebę przygotowania Programu, należy wymienić:

- dostosowywanie prowadzonych działań do zmieniających się uwarunkowań społecznych oraz gospodarczych w gminie i jej otoczeniu;
- dostosowanie celów Programu do nowych dokumentów strategicznych szczebla regionalnego i krajowego;
- uspołnienie horyzontu czasowego Programu z horyzontem czasowym nowego okresu programowania Unii Europejskiej umożliwiające korzystanie z funduszy UE;
- dostosowanie Programu, prowadzące do efektywnego wykorzystania nowych narzędzi terytorialnej polityki rozwoju.

PODSTAWA FORMALNO-PRAWNA

Podstawę do prowadzenia działań rewitalizacyjnych stanowią:

1. Krajowa Polityka Miejska 2023 przyjęta przez Radę Ministrów 20 października 2015 r.,- wyznacza ramy pojęciowe i zasady programowania oraz prowadzenia działań rewitalizacyjnych,

2. Ustawa o samorządzie gminnym art. 18 ust. 2 pkt. 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2016 r., poz. 446),

3. Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 zatwierdzone przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju z 2 sierpnia 2016 r. - wyznaczają reguły sporządzania programów rewitalizacji oraz korzystania ze środków unijnych dedykowanych rewitalizacji i działaniom bezpośrednio z nią powiązanym.

4. Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 przyjęte przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego 27 lipca 2016 r. - wyznaczają reguły opracowywania programów rewitalizacji, określają minimalne wymogi dla Programów Rewitalizacji, których spełnienie warunkuje udzielenie wsparcia lub preferencji w ramach priorytetów inwestycyjnych RPO WK-P.

WPROWADZENIE METODYCZNE

Ramy prawne rewitalizacji w Polsce ustanawia Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz. U. 2015 poz. 1777). Zgodnie z nią **rewitalizacja** stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy ,poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Jednostki samorządowe, z uwagi na fakultatywny charakter Ustawy mogą dokonać wyboru pomiędzy sporządzaniem programów rewitalizacji zgodnie z jej wymogami lub kierując się wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych 2014-2020.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmna został sporządzony w oparciu o „Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014- 2020” (zwane dalej: wytycznymi regionalnymi).

Na potrzeby prac nad Programem zarządzeniem Burmistrza Miasta powołano Zespół Zadaniowy ds. aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasto Chełmno na lata 2016-2023 (Zarządzenie nr 20/2016 z dnia 23.05.2016 r.).

Zasady regionalne definiują pojęcia związane z rewitalizacją oraz określają sposób tworzenia Programu, w tym zwłaszcza zasady jego opracowywania w nowej perspektywie finansowej:

kompleksowości, komplementarności, koncentracji, partnerstwa i partycypacji.

Wskazują również: sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, obligatoryjne elementy strategii oraz oczekiwane efekty procesów rewitalizacji, prowadzonych w województwie kujawsko-pomorskim.

Zgodnie z wytycznymi regionalnymi wspierane będą jedynie te działania na rzecz rewitalizacji, które pozwolą na osiągnięcie przynajmniej jednego ze wskazanych poniżej efektów na zdegradowanych obszarach województwa kujawsko-pomorskiego:

- wzrost aktywności społecznej, ożywienie społeczne,

- zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego (związanego m.in. z oddaleniem od rynku pracy, degradacją obszarów, niewystarczającym dostępem do dobrej jakości, niedrogich usług społecznych), w tym poprzez poprawę warunków uczestnictwa osób w trudnej sytuacji w życiu społecznym i gospodarczym,
- wzrost zatrudnienia,
- ożywienie gospodarcze, wzrost potencjału gospodarczego między innymi poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości.

Podkreślenia wymaga fakt, że **najistotniejszy jest pozytywny efekt społeczny rewitalizacji**, dlatego wszelkie działania podejmowane na rzecz odnowy miast i obszarów wiejskich muszą być temu założeniu podporządkowane.

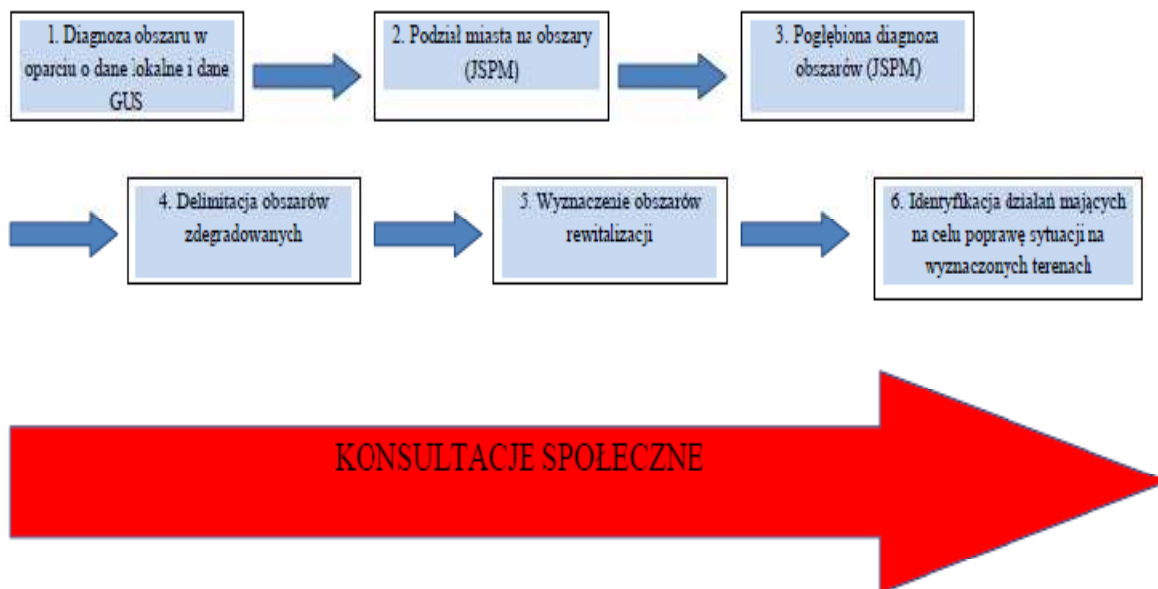
Pierwszym etapem prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji była analiza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy oraz dokumentów lokalnych i ponadlokalnych, pod kątem występowania stanu kryzysowego. Następnie dokonano podziału Miasta na 9 obszarów-jednostek struktury przestrzeni miejskiej (JSPM): **Stare Miasto, Rybaki, Wikliny, Dworcowa, Łunawska, Szosa Grudziądzka, Działki Miejskie i Dworzyska, Nad Browiną, Gorczyckiego-Kwiatowa**. Z użyciem wskaźników rekomendowanych w wytycznych regionalnych dokonano delimitacji obszarów zdegradowanych. W wyniku analizy wytypowano 2 obszary zdegradowane: **Stare Miasto i Rybaki**. Ze względu na kryteria zdefiniowane w wytycznych regionalnych obszar rewitalizacji ustanowiono w JSPM- **Stare Miasto**.

W kolejnym etapie zdefiniowano cele Programu wraz z wizją stanu obszarów po przeprowadzeniu rewitalizacji. Ostatnim etapem prac było sporządzenie listy planowanych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych. Podstawą jej sporządzenia była analiza zgłoszeń przedsięwzięć do Programu Rewitalizacji, która była prowadzona w dniach 24.08-22.09.2016 r. Ogółem wpłynęło 35 propozycji. Wyboru przedsięwzięć spełniających kryteria wskazane w wytycznych regionalnych dokonał Zespół zadaniowy do spraw aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmno na lata 2016 – 2023.

Metodologię prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji obrazuje poniższy schemat:

Rysunek 1 Etapy prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne

Dla pełnego zdiagnozowania potencjału obszaru rewitalizacji wykorzystano wyniki badań przeprowadzonych w I kwartale 2015 r. w trakcie tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) przez Lokalną Grupę Działania Chełmno.

Lokalny Program Rewitalizacji jest spójny z priorytetami i celami dokumentów szczebla krajowego i regionalnego, tj. Narodowym Planem Rewitalizacji, Krajową Polityką Miejską, Długookresową Strategią Rozwoju Kraju, Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020 Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie, Strategią Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+.

W celu właściwego i jednoznacznego rozumienia pojęć związanych z rewitalizacją, zastosowanych w niniejszym Programie, poniżej przedstawiono ich definicje:

Interesariusze rewitalizacji – to w szczególności: mieszkańcy obszaru rewitalizacji; właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze; podmioty prowadzące lub zamierzające

prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą, społeczną, jednostki samorządu terytorialnego, organy władzy publicznej.

Rewitalizacja – stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Stan kryzysowy– stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym),współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

a) gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw)

b) środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska ,obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska);

c) przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);

d) technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

Przestrzeń zdegradowana – to obecnie nieużytkowane tereny i obiekty, na których realizowano działalności: przemysłowe, wojskowe, eksploatację kopalni, transportowe,

rolnicze, infrastruktury komunalnej (związanej z gospodarką wodno-ściekową, odpadami, zaopatrzeniem w energię). Specyficznym rodzajem „przestrzeni zdegradowanych” są także tereny i obiekty, w których rozpoczęto realizację zagospodarowania i jej nie zakończono – formalnie nie doszło więc do rozpoczęcia działalności, ale teren jest zajęty przez nie użytkowane obiekty. W szczególności do „przestrzeni zdegradowanych” należy zaliczyć: budynki (także budynki towarzyszące zasadniczej funkcji – np. w przypadku terenów przemysłowych lub gospodarstw rolnych także budynki zajmowane przez administrację, bazy pojazdów, itp.), place manewrowe, place składowe, tereny obsługi komunikacyjnej, tereny wyrobisk, tereny składowisk, budynki dworcowe, urządzenia stacyjne, rampy załadowcze, obiekty magazynowo-składowe (przy terenach przemysłowych, rolnych lub komunikacyjnych). Do kategorii przestrzeni zdegradowanych zalicza się także tereny i urządzenia infrastruktury technicznej służącej obsłudze ww. terenów, jeśli są z nimi integralnie związane (to znaczy po zaprzestaniu zasadniczej działalności nie zostały zaadaptowane na inne cele) – np. zakładowe ujęcia wody, oczyszczalnie ścieków, przepompownie ścieków, składowiska odpadów, urządzenia zasilania w energię, w tym w energię elektryczną, stacje redukcyjne gazu, itp. Do kategorii przestrzeni zdegradowanych związanych z pełnionymi wcześniej działalnościami rolniczymi nie zalicza się użytków rolnych, a jedynie tereny zajmowane przez zabudowę (w tym służącą hodowli), zagospodarowanie towarzyszące i infrastrukturę obsługi tych terenów.

Obszar zdegradowany – obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia stanu kryzysowego na każdym z podobszarów.

Obszar rewitalizacji – obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa w pkt 3, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20 % powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i wydobywcze), powojenne lub

pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Program rewitalizacji – uchwalony przez radę gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 1515 z późn. zm.) 11 lub art. 14 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Projekt rewitalizacyjny – projekt w rozumieniu art. 2 pkt. 18 ustawy wdrożeniowej, wynikający z programu rewitalizacji, tj. zaplanowany w programie rewitalizacji i ukierunkowany na osiągnięcie jego celów albo logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji, zgłoszony do objęcia albo objęty współfinansowaniem UE z jednego z funduszy strukturalnych albo Funduszu Spójności w ramach programu operacyjnego. Wynikanie projektu rewitalizacyjnego z programu rewitalizacji oznacza zatem albo wskazanie (wymienienie) go wprost w programie rewitalizacji albo określenie go w ogólnym (zbiorczym) opisie innych, uzupełniających rodzajów działań rewitalizacyjnych.

Przedsięwzięcie rewitalizacyjne – projekt lub grupa projektów i innych działań, w szczególności o charakterze społecznym, gospodarczym, urbanistycznym, budowlanym, środowiskowym, konserwatorskim, edukacyjnym, naukowym, zdrowotnym lub kulturalnym, zawartym lub wynikającym z programu rewitalizacji oraz logicznie powiązany z treścią i celami programu rewitalizacji.

Nota metodologiczna

Dane prezentowane w dokumencie użyte do sporządzenia diagnozy i analiz wskaźnikowych pochodzą z Głównego Urzędu Statystycznego (użyto najnowszych danych dostępnych w Banku Danych Lokalnych na moment opracowywania dokumentu) oraz Urzędu Miasta Chełmna, jednostek organizacyjnych Miasta, Komendy Powiatowej Policji i Powiatowego Urzędu Pracy w Chełmnie.

**ROZDZIAŁ I. OPIS POWIĄZAŃ PROGRAMU REWITALIZACJI
Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI**

Poziom krajowy

Narodowy Plan
rewitalizacji 2022

Krajowa Polityka Miejska
2023

Polska 2030 Trzecia fala
nowoczesności
Długookresowa Strategia
Rozwoju Kraju

Krajowa Strategia Rozwoju
Regionalnego 2010-2020
Regiony, Miasta, Obszary
Wiejskie

Koncepcja Przestrzennego
Zagospodarowania Kraju
2030

Wytyczne w zakresie
rewitalizacji w programach
operacyjnych na lata 2014-
2020

Wytyczne w zakresie
realizacji przedsięwzięć w
obszarze włączenia społ.
i zwalczania ubóstwa z
wykorzystania środków
Europejskiego Funduszu
Społ. i Europejskiego
Funduszu Rozwoju
Regionalnego na lata 2014-
2020

Poziom regionalny

Strategia rozwoju
województwa kujawsko-
pomorskiego do roku 2020
– Plan modernizacji 2020+

Regionalny Program
Operacyjny Województwa
Kujawsko-Pomorskiego na
lat 2014-2020

Strategia Polityki
Społecznej Województwa
Kujawsko-Pomorskiego do
roku 2020

Zasady programowania
przedsięwzięć
rewitalizacyjnych w celu
ubiegania się o środki
finansowe w ramach
Regionalnego Programu
Operacyjnego
Województwa Kujawsko-
Pomorskiego na lata 2014-
2020

Poziom lokalny

Strategia Rozwoju Powiatu
Chełmińskiego na lata
2015-2025

Strategia Obszaru Rozwoju
Społeczno-Gospodarczego
Powiatu Chełmińskiego

Lokalna Strategia Rozwoju
LGD Chełmno na lata
2016-2023

Strategia Rozwoju Gminy
Miasta Chełmna na lata
2014-2020

Miejski Plan
Zagospodarowania
Przestrzennego

Strategia Rozwiązywania
Problemów Społecznych na
lata 2014-2020

Plan Gospodarki
Niskoemisyjnej dla Miasta
Chełmna

Poziom krajowy

Narodowy Plan rewitalizacji 2022 Założenia
<p>Głównym celem Narodowego Planu Rewitalizacji jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.</p> <p>Gminny Program Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmna stanowi zintegrowane podejście do rozwiązywania problemów zidentyfikowanych na obszarze rewitalizacji, w sferze społecznej, gospodarczej oraz funkcjonalno-przestrzennej. Planowanym efektem rewitalizacji jest niwelacja zidentyfikowanej sytuacji kryzysowej na obszarze rewitalizacji mierzona wskaźnikami ożywienia gospodarczego: zmniejszeniem liczby osób bezrobotnych, korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, zwiększeniem liczby podmiotów gospodarczych na obszarach zdegradowanych. Cele LPR są komplementarne względem cytowanego dokumentu.</p>
Krajowa Polityka Miejska 2023
<p>Strategicznym celem polityki miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawa jakości życia mieszkańców. Celami szczegółowymi, z którymi koresponduje LPR są:</p> <p>Cel 3. Odbudowa zdolności do rozwoju poprzez rewitalizację zdegradowanych społecznie, ekonomicznie i fizycznie obszarów miejskich.</p> <p>Cel 5. Wspomaganie rozwoju subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich, przede wszystkim na obszarach problemowych polityki regionalnej (w tym na niektórych obszarach wiejskich) poprzez wzmacnianie ich funkcji oraz przeciwdziałanie ich upadkowi ekonomicznemu.</p> <p>Celem LPR jest stworzenie optymalnych warunków do rozwoju obszarów zidentyfikowanych jako zdegradowane poprzez działania rewitalizacyjne w obszarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym, których realizacja pozwoli na zrównoważony rozwój oparty na wykorzystaniu potencjału endogenicznego i egzogenicznego Miasta.</p>
Strategia Sprawne Państwo 2020
<p>Założenia LPR wpisują się w następujące kierunki wskazane w dokumencie:</p> <p>Cel 2. Zwiększenie sprawności instytucjonalnej państwa</p> <p>Cel 3. Skuteczne zarządzanie i koordynacja działań rozwojowych</p> <p>Poprzez zintegrowane działania interwencyjne w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzennej, a także współpracę międzysektorową zakłada się zwiększenie sprawności instytucjonalnej samorządu terytorialnego. Skoordynowane działania rozwojowe będą prowadzone przez samorząd terytorialny (działania rewitalizacyjne oraz wynikające z sektorowych strategii miejskich-rozwoju, turystyki, rozwiązywania problemów społecznych), przedsięwzięcia Lokalnej Grupy Działania Chełmno (Lokalna Strategia Rozwoju), przedsięwzięcia w ramach Strategii Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego, projekty sektora pozarządowego i gospodarczego, zakładające osiągnięcie synergicznego efektu.</p>
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020
<p>Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w realizację poniższych celów ww. dokumentu:</p> <p>Cel 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne</p>

Cel 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy
Cel 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego.

Istotną cechą planowania rewitalizacji z uwagi na jej wielowymiarowy charakter jest partycypacja społeczna, zarówno na etapie przygotowania programu, jak i wdrażania oraz oceny rezultatów. Procesowi udziału interesariuszy procesu służy usprawnianie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy. Dystrybucja wiedzy nt. rewitalizacji, konsultowanie i współredagowanie listy projektów planowanych do wdrożenia a także wdrożenie działań na rzecz wzmocnienia trzeciego sektora i poprawy klimatu gospodarczego wpłyną na rozwój i efektywne wykorzystanie lokalnego potencjału, w tym potencjału egzogenicznego jakim jest dziedzictwo kulturowe.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Wskazano ww. strategię ze względu na to, że celem programu rewitalizacji jest osiągnięcie efektu tzw. ożywienia społeczno-gospodarczego mierzonego w liczbie osób bezrobotnych, korzystających z pomocy społecznej i liczbie zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Program Rewitalizacji wpisuje się w następujące cele ww. dokumentu:

Cel 1. Wzrost zatrudnienia

Cel 2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych

Cel 3: Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

Cel 5. Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

Poprzez realizację programu rewitalizacji zmierza się do wyeliminowania czynników kryzysu z wybranych obszarów miasta, zapewniając im możliwość zrównoważonego rozwoju i zahamowanie procesu marginalizacji. Spójność terytorialna sprzyjać będzie wzrostowi konkurencyjności i pozwoli stworzyć przestrzeń dla efektywnej realizacji działań rozwojowych dla wszystkich interesariuszy. Przedmiotowy Program Rewitalizacji wpisuje się w następujące cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego:

Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (konkurencyjność)

Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (spójność)

Cel 3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

Polska 2030 Trzecia fala nowoczesności Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju

Celem głównym przedstawionych w niniejszym dokumencie działań jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu powinno być mierzone, z jednej strony, wzrostem produktu krajowego brutto (PKB) na mieszkańca, a z drugiej zwiększeniem spójności społecznej oraz zmniejszeniem nierówności o charakterze terytorialnym, jak również skalą skoku cywilizacyjnego społeczeństwa oraz innowacyjności gospodarki w stosunku do innych krajów.

Program Rewitalizacji jest komplementarny do powyższych założeń. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych zakłada poprawę jakości życia mieszkańców miasta oraz zwiększenie spójności obszaru poprzez ograniczenie zjawisk kryzysowych na zidentyfikowanych obszarach.

Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju

Program Rewitalizacji jest zgodny z następującymi celami określonymi w dokumencie:

- Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni

Europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającego spójności

- Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystywanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów
- Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski
- Przywrócenie i utrwalanie ładu przestrzennego.

Realizacja projektów rewitalizacyjnych na obszarach Miasta dotkniętych kryzysem przyczyni się do wzrostu spójności terytorialnej i integracji funkcjonalnej obszaru i uwolnienia jego potencjału. Modernizacja infrastruktury i stworzenie przestrzeni dla wsparcia instytucjonalnego III sektora a także wsparcia przedsiębiorczości znajdzie przełożenie w tworzeniu warunków do rozprzestrzeniania się inicjatyw oddolnych, które należy traktować jako czynniki rozwoju. Dzięki aktywizacji społecznej i gospodarczej możliwy będzie wielofunkcyjny rozwój. Inwestycje w infrastrukturę zdegradowaną pozwolą na przywrócenie ładu przestrzennego na obszarze Starego Miasta.

Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

Program Rewitalizacji został opracowany zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020

Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społ. i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społ. i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020

Wytyczne służą zapewnieniu niezbędnego poziomu koordynacji działań podejmowanych w całym kraju z wykorzystaniem środków EFS w Celu Tematycznym (CT) 9 Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją. Wyznaczają jednolite warunki i procedury wdrażania wsparcia w celu zapewnienia jednolitych standardów usług oferowanych przy udziale środków EFS osobom zagrożonym ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz innym adresatom wsparcia w CT 9.

Program Rewitalizacji został opracowany zgodnie z Wytycznymi w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.

Poziom regionalny

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+

Priorytet: Konkurencyjna gospodarka

Celem LPR jest prowadzenie działań zmierzających do obniżenia liczby osób bezrobotnych, osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej. Działania planowane na obszarze rewitalizacji zmierzać też będą do poprawy klimatu przedsiębiorczości i zwiększenia liczby podmiotów gospodarczych na obszarach zdegradowanych.

Priorytet: Modernizacja przestrzeni wsi i miast

Jednym z celów LPR jest rozwój przedsiębiorczości lokalnej związanej z wykorzystaniem potencjału endogenicznego miasta poprzez utworzenie Centrum Usług Lokalnych, Chełmiński Punkt Wspierania Przedsiębiorczości i Inkubator III sektora i wsparcia ekonomii

społecznej.

Priorytet: Nowoczesne społeczeństwo

Planowane w ramach LPR zadania mają na celu wzrost aktywności społecznej na poziomie lokalnym poprzez wsparcie instytucjonalne sektora pozarządowego i inicjatyw związanych z ekonomią społeczną, a także działania animacyjne i aktywizacyjne.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

Lokalny Program Rewitalizacji jest zgodny z Priorytetem Inwestycyjnym 9b Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich, w ramach którego wsparcie będzie skoncentrowane na podejmowaniu działań zmierzających do ożywienia społeczno-gospodarczego obszarów miejskich i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie poprzez aktywizację osób zamieszkujących obszary problemowe oraz poprawę warunków uczestnictwa tych osób w życiu społecznym i gospodarczym.

W ramach LPR planuje się przeprowadzenie zintegrowanej interwencji na terenie obszaru rewitalizacji, polegającej na przeprowadzeniu działań zmierzających do ograniczenia zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego, poprawy warunków dla działania sektora organizacji pozarządowych i sektora przedsiębiorczości. Efektem realizacji działań będzie poprawa jakości życia mieszkańców obszaru, wyrażona między innymi w poprawie warunków uczestnictwa w życiu społeczno-gospodarczym.

Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko-Pomorskiego do roku 2020

Lokalny Program Rewitalizacji wykazuje zgodność z następującymi celami strategicznymi dokumentu:

- Wzrost poziomu samodzielności życiowej mieszkańców regionu
- Wzrost poziomu życia mieszkańców regionu poprzez zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług społecznych
- Wzrost poziomu aktywności w życiu społecznym .

Strategicznym celem Programu jest ograniczenie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego poprzez przeprowadzenie działań integracyjnych, animacyjnych i aktywizacji społecznej oraz zawodowej. Działania te mają przyczynić się do poprawy jakości życia na obszarze a także wzrostu poziomu partycypacji w życiu społecznym i obywatelskim.

Zasady programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014- 2020

Zasady regionalne definiują pojęcia związane z rewitalizacją oraz określają sposób tworzenia programu rewitalizacji, w tym zwłaszcza zasady jego opracowywania w nowej perspektywie finansowej: kompleksowości, komplementarności, koncentracji, partnerstwa i partycypacji. Wskazują również: sposób wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, obligatoryjne elementy PR oraz oczekiwane efekty procesów rewitalizacji, prowadzonych w województwie kujawsko-pomorskim.

Lokalny Program Rewitalizacji został opracowany w oparciu o Zasady regionalne i wykazuje zgodność z regułami opracowania programów rewitalizacji zawartymi w dokumencie (wyznaczenie obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji w oparciu o wskaźniki zawarte w wytycznych, struktura dokumentu).

Poziom lokalny

Strategia Rozwoju Powiatu Chełmińskiego na lata 2015-2025
<p>Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji wpisują się w następujące cele wskazane w dokumencie:</p> <p>Cel strategiczny 1: Zapewnione mieszkańcom Powiatu Chełmińskiego atrakcyjne warunki do życia</p> <p>Cel operacyjny 1.6. Rozwinięty system wsparcia dla rodzin i osób zagrożonych z różnych przyczyn wykluczeniem społecznym (zwłaszcza osób starszych i niepełnosprawnych).</p> <p>Cel strategiczny 2: Konkurencyjny i rozwinięty gospodarczo Powiat Chełmiński.</p> <p>Cel operacyjny 2.2. Zapewnione kompleksowe wsparcia dla obecnych i potencjalnych przedsiębiorców.</p> <p>Cel operacyjny 2.3. Stworzone warunków i zachęcanie mieszkańców Powiatu do zakładania własnej działalności gospodarczej.</p> <p>Cel strategiczny 3: Nowoczesna i przyjazna środowisku infrastruktura techniczna</p> <p>Cel strategiczny 4: Sprawny i partnerski system realizacji zadań w Powiecie Chełmińskim.</p> <p>Cel operacyjny 4.3. Społeczeństwo obywatelskie.</p> <p>Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych na wybranym obszarze kryzysowym, w tym: programy wsparcia dla grup zdefaworyzowanych: młodzieży, seniorów, osób niepełnosprawnością), programy wsparcia przedsiębiorczości i sektora pozarządowego, pozwoli na poprawę jakości życia mieszkańców obszaru i miasta i zwiększenie partycypacji w życiu społecznym i obywatelskim. Planowane działania realizowane będą przy zachowaniu zasad partycypacyjnego modelu wdrożenia działań i wpłyną na poprawę jakości życia mieszkańców i zwiększenie konkurencyjności obszaru. W ramach Programu przewidziane są działania polegające na adaptacji zdegradowanej infrastruktury na cele społeczno-gospodarcze.</p>
Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Chełmińskiego
<p>W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji przeprowadzone zostaną działania przyczyniające się do realizacji poniższych priorytetów inwestycyjnych:</p> <p>Priorytet inwestycyjny/cel operacyjny: II.1. Promocja i wsparcie małej przedsiębiorczości</p> <p>Priorytet inwestycyjny/cel operacyjny: III.1. Wsparcie i aktywizacja osób bezrobotnych</p> <p>Priorytet inwestycyjny/cel operacyjny: III.2. Wsparcie i aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</p> <p>Priorytet inwestycyjny/cel operacyjny: IV.3. Atrakcyjna oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna.</p> <p>Dokumenty są komplementarne w zakresie celów. Planuje się utworzenie Centrum Usług Społecznych i Chełmińskiego Punktu Wspierania Przedsiębiorczości a także Inkubatora III sektora i wsparcia ekonomii społecznej. Działania prowadzone w ramach powyższych przedsięwzięć będą miały na celu wsparcie i aktywizację środowisk wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wsparcie sektora pozarządowego wpłynie na współtworzenie atrakcyjnej oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej.</p>
Lokalna Strategia Rozwoju LGD Chełmno na lata 2016-2023
<p>Dokument definiuje następujące cele:</p> <p>Cel ogólny 1: Zwiększenie liczby działań w obszarze aktywnej integracji o charakterze środowiskowym na rzecz osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia na obszarze LGD do roku 2023</p> <p>Cel ogólny 2: Wsparcie w zakresie organizowania społeczności lokalnej i animacji</p>

społecznej oraz poprawa jakości kapitału społecznego do roku 2023

Cel ogólny 3: Wsparcie rozwoju gospodarki społecznej i przedsiębiorczości społecznej na obszarze LGD Chełmno do roku 2023

Dokumenty są komplementarne w zakresie celów. Zarówno spektrum celów strategicznych, jak i horyzont czasowy wdrażania LSR i LPR są zbieżne. W ramach Programu planuje się działania ograniczające ubóstwo i wykluczenie społeczne. Celem zwiększenia poziomu partycypacji społecznej w sprawach społecznych i obywatelskich zaplanowano działania animacyjne i aktywizacyjne. Chełmiński Inkubator III sektora i wsparcia ekonomii społecznej będzie wspierał rozwój gospodarki społecznej i przedsiębiorczości społecznej.

Strategia Rozwoju Gminy Miasta Chełmna na lata 2014-2020

Celami strategicznymi rozwoju miasta w najbliższych latach są następujące kierunki:

Cel strategiczny I- Chełmno miastem zapewniającym wysoką jakość życia mieszkańcom

Cel strategiczny II- Chełmno atrakcyjnym centrum lokowania inwestycji

Cel III- Chełmno ważnym ośrodkiem turystycznym na mapie świata.

Cel IV- Chełmno przyjazne środowisku.

Założenia LPR są komplementarne do wskazanych celów z uwagi na to, że planowane w ramach Programu działania przyczyniać się będą do poprawy jakości życia mieszkańców na obszarach o obecnie dużej koncentracji problemów społecznych i gospodarczych. Wsparcie dla sektora gospodarczego i poprawa wizerunku centrum miasta poprzez rewitalizację zdegradowanych obiektów infrastrukturalnych i przystosowanie ich do pełnienia funkcji społeczno-gospodarczych, przyczyni się do poprawy atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej obszaru. Inwestycje w infrastrukturę realizowane będą przy uwzględnieniu zasad projektowania uniwersalnego z zachowaniem obowiązujących standardów w zakresie efektywności energetycznej budynków.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014-2020

Cel nadrzędny Strategii określono jako:

„Zapewnienie godnych warunków do życia i rozwoju mieszkańcom Miasta Chełmna poprzez zwiększenie efektywności mechanizmów wspierających system pomocy społecznej, przeciwdziałanie marginalizacji oraz wykluczeniu społecznemu”

Cele operacyjne:

- Kierunkowe wsparcie osób bezrobotnych, w tym poprawa ich pozycji na rynku pracy
- Zwiększenie aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców, szczególności osób niepełnosprawnych z terenu Miasta Chełmna
- Obniżenie poziomu bezrobocia na terenie Miasta Chełmna poprzez aktywną i efektywną współpracę MOPS z PUP oraz lokalnymi przedsiębiorcami
- Podniesienie samooceny wśród grup zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Zwiększenie wsparcia szkoleniowo- doradczego osób z rodzin patologicznych, ubogich i wykluczonych społecznie,
- Zmniejszenie poziomu ubóstwa i zubożenia społecznego
- Poprawa świadomości w zakresie negatywnego wpływu substancji psychoaktywnych poprzez aktywne i powszechne kampanie społeczne i profilaktyczne
- Stworzenie kompleksowej i ogólnodostępnej oferty dla osób starszych, niepełnosprawnych i ubogich
- Zapewnienie infrastruktury wsparcia dla osób starszych, niepełnosprawnych i ubogich
- Wsparcie działań w zakresie ekonomii społecznej
- Zwiększenie efektywności działania samorządu z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się w szczególności kryzysowymi tematami z zakresu pomocy społecznej: alkoholizm, narkomania, patologie społeczne

Celem działań planowanych w ramach LPR jest zmniejszenie ubóstwa oraz wykluczenia społecznego poprzez udzielenie wsparcia grupom zdefaworyzowanym, w tym szczególnie osobom pozostającym bez pracy, ze szczególnym uwzględnieniem osób z najniższym wykształceniem, i osób do 34 r. ż., seniorom i osobom z niepełnosprawnościami.

Wsparcie instytucjonalne sektora pozarządowego ma zaowocować zwiększeniem aktywności organizacji III sektora i rozwojem sektora ekonomii społecznej. Działania Chełmińskiego Punktu Wspierania Przedsiębiorczości i Centrum Usług Społecznych stymulować będą aktywizację sektora gospodarczego

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Chełmna

W ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji planowane są działania wspierające osiągnięcie celów strategicznych w postaci redukcji ubóstwa i wykluczenia społecznego, poprawy warunków rozwoju przedsiębiorczości oraz zwiększenia poziomu partycypacji w życiu społecznym i obywatelskim. W tym celu zostanie zaadaptowana zdegradowana infrastruktura zlokalizowana na obszarze z przeznaczeniem na realizację celów społecznych i gospodarczych: Chełmińskiego Inkubatora III sektora i wsparcia ekonomii społecznej, Chełmińskiego Punktu Wspierania Przedsiębiorczości oraz Centrum Usług Społecznych. Cel nadrzędny PGN: rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju gminy zostanie osiągnięty poprzez modernizację energetyczną budynków przy ul. Grudziądzkiej 36 i budynku na terenie powojkowym przy ul. Biskupiej. Przewiduje się zastosowanie OZE i odzysku ciepła.

MPZP (UCHWAŁA NR XLVIII/309/2006 z późniejszymi zmianami)

Celem regulacji zawartych w ustaleniach planu jest:

- 1) świadome kształtowanie przestrzeni miasta i jego sylwety,
- 2) ochrona i wyeksponowanie przestrzenne istniejących wartości kulturowych,
- 3) uporządkowanie istniejącego zagospodarowania przestrzennego i nadanie nowych form przestrzennych w strefach publicznych i niepublicznych,
- 4) ochrona istniejących walorów przyrodniczych, 5) stworzenie podstaw materialno - prawnych do wydawania pozwoleń na budowę 6) ochrona interesu publicznego, o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, w zakresie komunikacji, inżynierii i ochrony środowiska.

Planowane w ramach LPR działania w sferze przestrzennej, polegające na adaptacji budynków przy ul. Grudziądzkiej 36 i budynków powojkowych przy ul. Biskupiej będą realizowane przy uwzględnieniu zapisów MPZP.

ROZDZIAŁ II. UPROSZCZONA DIAGNOZA GMINY Z WNIOSKAMI

A. SFERA SPOŁECZNA

1. Sytuacja demograficzna

Miasto Chełmno wg danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31.12.2015 r. zamieszkiwało **20 215 mieszkańców**. W perspektywie lat 2010-2015 liczba mieszkańców sukcesywnie się zmniejszała.

Prognozy demograficzne Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na wyraźny spadek liczby mieszkańców Powiatu i Miasta Chełmna. Wg nich liczba mieszkańców miasta przez najbliższe 34 lata zmniejszy się o ok. 35%, by w horyzontalnym roku **2050** osiągnąć wartość **13 438 osób**.

2. Ekonomiczne grupy wiekowe

Analiza struktury wiekowej ludności zamieszkującej Miasto Chełmno wskazuje w ostatnich pięciu latach na zmniejszającą się liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym oraz rosnącą liczbę osób w wieku poprodukcyjnym.

W roku 2015 na terenie Miasta odnotowano o 1203 **osoby w wieku produkcyjnym** mniej niż w roku 2010, co stanowiło **spadek o 8,32%**. W tym samym czasie na terenie Województwa Kujawsko- Pomorskiego odnotowano spadek o 4,36%, a na terenie Powiatu Chełmińskiego o 3,54%.

W analizowanym okresie systematycznie **zwiększała się na terenie miasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym**. Od roku 2010 przybyło 749 osób (wzrost o 22,36%) i stanowiły one 20,28% ogólnej liczby mieszkańców Chełmna. W tym samym czasie w Województwie odnotowano wzrost tej grupy o 18,88%, natomiast w Powiecie o 18,35%.

Ze społeczno-ekonomicznego, a także demograficznego punktu widzenia istotnym czynnikiem analizy jest relacja liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym. Miernik ten informuje o tzw. **wskaźniku obciążenia demograficznego**. **Na każde 100 osób w Mieście Chełmnie w wieku produkcyjnym w 2015 roku przypadało 59,9 osób w wieku nieprodukcyjnym**. Na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypadało 118,3 osób w wieku poprodukcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 32,4 osób w wieku poprodukcyjnym.

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w latach 2010-2015 w ogólnej liczbie ludności na terenie Miasta Chełmna sukcesywnie się zwiększał. W roku 2015 wynosił on 20,27% w stosunku do tego samego wskaźnika dla Województwa wynoszącego 19,09%. **Oznacza to, że co piąty mieszkaniec Chełmna to osoba w wieku poprodukcyjnym- nieaktywna zawodowo.**

3. Bezrobocie

W latach 2010-2015 na terenie Miasta Chełmna znacząco **zmniejszyła się stopa bezrobocia** rejestrowanego. Poniżej zaprezentowano dane dla Powiatu, gdyż dla poziomu gmin nie są one dostępne. Stopę bezrobocia rejestrowanego oblicza się jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby ludności aktywnej zawodowo. Wskaźnik podaje się z uwzględnieniem osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Tabela 1 Stopa bezrobocia na terenie Powiatu Chełmińskiego w latach 2010-2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
POLSKA	12,4	12,5	13,4	13,4	11,4	9,8
KUJAWSKO-POMORSKIE	17	17	18,1	18,2	15,5	13,3
Powiat chełmiński	22	22,9	24,6	24,7	20,9	18,1

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Podobnie jak na terenie całego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, w związku z trendami demograficznymi, od roku 2010 odnotowuje się systematyczny spadek udziału osób pozostających bez pracy w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. **W regionie wartość ta spadła o 20,25%, w mieście o 17,9%** w stosunku do początku analizowanego okresu (2010). Zjawisko to jest trendem pozytywnym na regionalnym i lokalnym rynku pracy.

W 2015 r. **przeciętne wynagrodzenie brutto** dla Powiatu wynosiło 3299,94 zł i **stanowiło 79,5% średniego wynagrodzenia w kraju**. Pozytywnym trendem jest stały wzrost średniego uposażenia w analizowanym okresie. W 2015 r. przeciętna pensja w Powiecie Chełmińskim wzrosła o 22,9% w stosunku do roku 2010.

Wśród całkowitej liczby osób **bezrobotnych** zarejestrowanych na terenie Powiatu, w grudniu 2015 r. **37,8% stanowili mieszkańcy Miasta**. We wrześniu 2015 r. na terenie miasta pozostawało bez pracy 1126 osób, wśród nich 482 (42,8%) mężczyzn i 644 kobiety (57,2%). W grupie tej 143 osób miało uprawnienia do wypłaty zasiłku, w tym 89 kobiet.

W szczególnej sytuacji na rynku pracy znajdują się **kobiety**, które stanowią ok. **50% wszystkich zarejestrowanych osób pozostających bez pracy**. W roku 2015 udział kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych wzrósł do 55,6%. W tym tylko 25% kobiet posiadało prawo do zasiłku, zaś 3% z nich nigdy nie pracowało zawodowo (dane PUP za 2015 r.).

W 2015 roku w strukturze zarejestrowanych bezrobotnych na terenie Miasta **41%** ogółu zarejestrowanych osób bez pracy stanowiły **osoby do 34 r.ż.**

Wg danych Powiatowego Urzędu Pracy w Chełmnie w roku 2014 5,8% liczby osób bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem wyższym, 16,2% policealnym i średnim zawodowym, 10,1% z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, 30,2% z wykształceniem zawodowym oraz ponad 37,4% z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej. Jak wynika z powyższych danych ok. **68% osób bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem zawodowym oraz gimnazjalnym i podstawowym.**

Osoby z niepełnosprawnością zarejestrowane jako bezrobotne w PUP w Chełmnie stanowią ok. **5 % ogółu mieszkańców** Miasta, jednak ich liczba w latach 2013-2015 sukcesywnie rosła. Wśród osób z niepełnosprawnością z terenu powiatu chełmińskiego zarejestrowanych w PUP, osoby zamieszkujące Miasto stanowiły w roku 2015- **43%**.

4. Środowiskowa pomoc społeczna

W 2014 r. na terenie Miasta **835 gospodarstw domowych korzystało z pomocy społecznej**. W stosunku do roku 2010 liczba rodzin zgłaszających się po wsparcie spadła o 35,3%. W tym samym czasie w Powiecie wartość ta spadła jedynie o 17% a w regionie 3,6%.

W roku 2014 **zmniejszyła się także o 43% liczba osób** w gospodarstwach domowych **korzystających z pomocy społecznej** na terenie Miasta Chełmna, podczas gdy ten sam wskaźnik na terenie Powiatu zmniejszył się jedynie o 25%.

Wg danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej za rok 2014 głównymi przyczynami przyznawania pomocy były w kolejności: bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność, choroba, dysfunkcje wychowawczo-opiekuńcze.

Zasięg korzystania z pomocy społecznej to udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem. Wskaźnik wyliczono jako udział korzystających w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym odpowiednio

do ludności ogółem w tym wieku. Wartości dla Miasta Chełmna kształtują się powyżej wskaźników na poziomie kraju i województwa. Pozytywnym zjawiskiem jest znaczący spadek zasięgu korzystania z pomocy społecznej na przestrzeni lat 2010-2014.

Zgodnie z danymi Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej istnieje bezpośrednia zależność pomiędzy niepełnosprawnością a koniecznością korzystania ze wsparcia finansowego. W latach 2010 - 2015 **wsparcie z tytułu niepełnosprawności** kształtowało się następująco: 2010 r.- 194 rodziny, 2011 r.- 199 rodzin, 2012 r.- 198 rodzin, 2013 r.- 266 rodzin, 2014 r.- 305 rodzin, 2015 r.- 308 rodzin.

Liczba wspieranych rodzin na przestrzeni lat 2010-2015 wzrastała. W 2015 r. osiągnęła wartość o 58,76% wyższą w stosunku do roku 2010.

5. Niepełnosprawność

W 2010 roku liczba **osób z niepełnosprawnością** na terenie Miasta Chełmna wyniosła **2689** i **była wyższa** od tej z roku 2008 o 278 osób tj. **11,5%**. Największa liczba osób z niepełnosprawnością żyjących w powiecie chełmińskim to osoby w wieku 41-59 lat (883 osoby czyli 32,84% łącznej liczby) oraz 60 lat i więcej (772 osoby tj. 28,71%). Uwagę zwraca także duży odsetek dzieci w wieku 8-15 lat (11,57%).

Z powodu braku szczegółowych danych na poziomie gminy posiłkowano się danymi dla Powiatu Chełmińskiego oraz województwa kujawsko- pomorskiego.

Pomimo istnienia na terenie Gminy Miasta Chełmna instytucji pomocy społecznej oraz działających na rzecz osób z niepełnosprawnością, zauważyć można brak skutecznych programów środowiskowych kierowanych do dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością i ich rodzin o charakterze informacyjnym, terapeutycznym i samopomocowym, realizowanych w ich środowisku rodzinnym.

Specjalną uwagę na terenie miasta objęte są osoby głuche oraz osoby z orzeczonym autyzmem.

B. SFERA GOSPODARCZA

1. Przedsiębiorczość

Ogółem wg danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31.12.2015 r. zarejestrowanych było **1777 podmiotów gospodarki narodowej** mających siedzibę na terenie Miasta Chełmna. W tej liczbie odnotowano **1226 podmiotów osób fizycznych** prowadzących działalność gospodarczą (69% zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej) i **551** (31% zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej) **osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej.**

W 2015 r. na terenie Miasta Chełmna zarejestrowano w rejestrze REGON **120 nowych podmiotów. Jest to około 19% mniej niż w roku 2010.** Tendencję spadkową odnotowuje się również w badanym okresie w Województwie Kujawsko-Pomorskim i Powiecie Chełmińskim.

Wskaźnik prezentujący **udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym** w 2015 r. w Mieście Chełmnie wynosił **9,67** i był zbliżony do wskaźnika wojewódzkiego, przekraczając średnią dla Powiatu. Istotnym jest też fakt, że wskaźnik ten w analizowanym okresie wzrastał.

2. Kapitał społeczny

Z uwagi na brak szczegółowych analiz nt. III sektora na terenie Miasta Chełmna i Powiatu Chełmińskiego, posłużono się danymi zaczerpniętymi z raportu pn. „Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce 2015. Raport z badań Stowarzyszenia Klon/Jawor”. Z pewnością wyników tych nie można w pełni ekstrapolować na teren Miasta, jednak stanowią one poglądowy obraz sytuacji organizacji pozarządowych działających lokalnie.

Kujawsko-pomorski sektor pozarządowy skupia 5861 organizacji. Na terenie Miasta zarejestrowane są następujące organizacje pozarządowe: **1 Lokalna Grupa Działania, 30 stowarzyszeń, 21 stowarzyszeń kultury fizycznej, 8 fundacji.**

Na terenie miasta brakuje bazy lokalowej dla organizacji pozarządowych oraz wsparcia instytucjonalnego dla najmłodszych i najsłabszych podmiotów III sektora. W konsekwencji organizacje pozarządowe bez możliwości rozwoju, inwestowania w kompetencje, znajomości procedur pozyskiwania środków zewnętrznych mają ograniczone możliwości działania, w tym na rzecz grup najbardziej potrzebujących, zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Budżet obywatelski w mieście Chełmnie na rok 2015 wynosił 100 000 zł. W ramach programu złożono 12 propozycji projektów. Z jednej strony budżet nie zaspakaja potrzeb sektora społecznego, z drugiej liczba inicjatyw społecznych w skali miasta również jest niewielka.

Organizacje pozarządowe realizują wiele drobnych, wartościowych inicjatyw angażując własne środki, stąd skala i oddziaływanie projektów również nie jest wielka. Impulsem rozwojowym dla III sektora byłoby powołanie struktur wspierających instytucjonalnie i doradczo organizacje pozarządowe. Obecnie na terenie miasta nie działa żaden podmiot ekonomii społecznej.

Wnioski

- wyludnianie Miasta;
- niekorzystna struktura demograficzna z rosnącym udziałem osób w wieku poprodukcyjnym;
- rosnący wskaźnik obciążenia demograficznego;
- wysoka stopa bezrobocia w stosunku do rynku regionalnego i krajowego;
- wysoki udział osób do 34 r.ż., kobiet, osób z najniższym wykształceniem i osób z niepełnosprawnością w ogólnej liczbie bezrobotnych;
- wysoki poziom wykorzystania pomocy społecznej w stosunku do regionu i kraju;
- wysoki poziom wykorzystania środowiskowej pomocy społecznej na rzecz wsparcia z tytułu niepełnosprawności;
- spadek liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON;
- niska aktywność sektora pozarządowego i brak mechanizmów wsparcia instytucjonalnego;
- wzrost liczby osób z niepełnosprawnością na terenie Miasta.

ROZDZIAŁ III. OBSZAR ZDEGRADOWANY GMINY

Obszarem zdegradowanym, zgodnie z wytycznymi regionalnymi jest teren, na którym zidentyfikowano występowanie stanu kryzysowego (czyli koncentrację negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz w przynajmniej jednej ze sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej). Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają miary wskaźników w odniesieniu do wartości dla całej gminy. Analiza wskaźnikowa poszczególnych jednostek w mieście została przeprowadzona w oparciu o kryteria wskazane w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” oraz kryteria własne (autorskie) zaakceptowane uprzednio przez IZ, stworzone na potrzeby zdiagnozowania występujących na tym obszarze problemów.

1. Metodologia podziału miasta na JSPM

Zgodnie z ”Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020” Miasto **podzielono na jednostki strukturalne**, dla których dokonano szczegółowej diagnozy stanów kryzysowych. Rozważano kilka metodologii podziału:

- wg Miejskiego Planu Zagospodarowania Przestrzennego
- wg okręgów wyborczych PKW
- wg rejonów szkół
- wg parafii.

Ostatecznie zdecydowano o podziale wg MPZP z uwzględnieniem powiązań funkcjonalnych obszarów miasta oraz obszarów nie objętych przedmiotowym planem. Kluczowym warunkiem brany pod uwagę przy zastosowanym podziale było to, by jedna jednostka strukturalna nie może zajmowała więcej niż 20% powierzchni gminy i nie skupiała więcej niż 30% jej mieszkańców. Podstawą do określenia stanu kryzysowego były dane pozyskane z Urzędu Gminy Miasta Chełmna, jednostek organizacyjnych Miasta oraz Komendy Powiatowej Policji i Powiatowego Urzędu Pracy w Chełmnie. **Dane zostały zaprezentowane wg stanu na dzień 31.12.2015 r.**

Delimitacja oparta jest o dane demograficzne pozyskane z Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Chełmna. Podkreślenie tego faktu ma o tyle znaczenie, że dane dotyczące liczby ludności przekazane przez Miasto oraz dane opublikowane w Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego różnią się. Analiza danych demograficznych w odniesieniu do poszczególnych ulic na terenie Miasta jest jednak możliwa wyłącznie przy użyciu danych Wydziału Spraw Obywatelskich, z uwagi na to przyjęto je jako założenia identyfikacji obszarów kryzysowych.

W zakresie obliczenia powierzchni poszczególnych JSPM posłużono się danymi wg serwisu GEOPORTAL.

2. Podział Miasta na jednostki strukturalne

Na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji jednostki strukturalne zostały wyznaczone wg założeń:

- żadna z jednostek strukturalnych nie zajmuje ponad 20% powierzchni miasta,
- żadna z jednostek strukturalnych nie koncentruje ponad 30% mieszkańców miasta,
- dla jednostek strukturalnych istnieje możliwość pozyskania danych (pochodzących z uwiarygodnionych źródeł, zarówno na potrzeby delimitacji, jak i późniejszego monitoringu), stanowiących podstawę do określenia stopnia stanu kryzysowego,
- suma powierzchni wydzielonych jednostek strukturalnych równa jest powierzchni miasta,
- liczba i wielkość jednostek strukturalnych trafnie odzwierciedla znane i powszechnie dostrzegane zróżnicowania w przestrzeni społeczno-gospodarczej gminy,
- mieszkańcy jednostek strukturalnych intuicyjnie potrafią określić przynależność do danej jednostki.
-

W wyniku zastosowanej metodologii podzielono Miasto Chełmno na następujące jednostki strukturalne:

Obwód 1- Stare Miasto, w skład którego wchodzi następujące ulice:

1. Stare Planty
2. Rynkowa

3. Dominikańska
4. Rybacka
5. Franciszkańska
6. Klasztorna
7. Biskupia
8. Szkolna
9. 22 Stycznia
10. Toruńska (w obrębie średniowiecznych murów miejskich- nr: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 19)
11. Rynek
12. Świętego Ducha
13. Józefa Hallera
14. Wałowa
15. Grudziądzka
16. Kościelna
17. Wodna
18. Rycerska
19. Poprzeczna
20. Podmurna.

Obręb 2- Rybaki, w skład którego wchodzi następujące ulice:

1. Generała Jastrzębskiego
2. Ogrodowa
3. Szara
4. Okrężna
5. Łąkowa
6. Leśna
7. Żeglarska
8. Kilińskiego
9. Kamionka

10. Zielona
11. Portowa
12. Powiśle
13. Panieńska.

Obręb 3- Wikliny, w skład którego wchodzi następujące ulice:

1. Nad Groblą
2. Wiklinowa
3. Studzienna
4. Stroma
5. Podgórna
6. Cegielniana.

Obręb 4- Dworcowa, w skład którego wchodzi następujące ulice:

1. Aleja 3 Maja
2. Wojska Polskiego
3. Plac Wolności
4. Świętojerska
5. Harcerska
6. Słowackiego
7. Powstańców Wielkopolskich
8. Dworcowa
9. Polna
10. Młyńska
11. Krótka
12. Parkowa
13. Łożyńskiego
14. Kościuszki.

Obręb 5- Łunawska, w skład którego wchodzi następujące ulice:

1. Osiedle Wybudowanie
2. Łunawska
3. Osiedle Kopernika
4. Osiedle im. Jana Pawła II
5. Osiedle M.C. Skłodowskiej.

Obręb 6- Szosa Grudziądzka, w skład którego wchodzi następujące ulice:

1. Kolonia Wilsona
2. Osiedle dr Franciszka Raszei
3. Słoneczna
4. Ustronie
5. Prosta
6. Zakole
7. Szosa Grudziądzka
8. Przemysłowa
9. Magazynowa.

Obręb 7- Działki Miejskie i Dworzyska, w skład którego wchodzi następujące ulice:

1. Planty Kolejowe
2. Wysoka
3. Nadrzeczna
4. Pod Skarpą
5. Parowa
6. Czereśniowa
7. Wiśniowa
8. Morelowa
9. Lipowa
10. Śliwowa
11. Brzozowa

12. Brzoskwiniowa

13. Osiedle Dworzyska.

Obręb 8- Nad Browiną, w skład którego wchodzi następujące ulice:

1. Nad Browiną

2. Osnowska

3. Orla

4. Słowicza

5. Jastrzębia

6. Sowia

7. Sokola

8. Bociania

9. Kolibrowa

10. Jaskółcza

11. Gołębia

12. Krucza

13. Żurawia

14. Strusia

15. Plac Rydygiera

16. Piotra Skargi.

Obręb 9- Górczyckiego Kwiatowa, w skład którego wchodzi następujące ulice:

1. Kwiatowa

2. Storczykowa

3. Konwaliowa

4. Chabrowa

5. Górczyckiego

6. Józefa Chociszewskiego

7. Walentego Fiałka

8. Toruńska (poza obrębem średniowiecznych murów miejskich)

9. Ignacego Danielewskiego.

Tabela 2 Parametry jednostek strukturalnych przestrzeni miasta

JSPM	Liczba ludności	Udział ludności w całkowitej liczbie mieszkańców miasta	Powierzchnia	Udział powierzchni w całkowitej pow. miasta
Stare Miasto	5716	29,1%	936 645 m ²	6,76 %
Rybaki	790	4,02%	1 954 359 m ²	14,10 %
Wikliny	341	1,74%	2 584 810 m ²	18,65 %
Dworcowa	5511	28,05%	939 571 m ²	6,78 %
Łunawska	2082	10,6%	1 603 500 m ²	11,57 %
Szosa Grudziądzka	1255	6,39%	1 062 070 m ²	7,66 %
Działki Miejskie i Dworzyska	902	4,59%	1 860 918 m ²	13,43 %
Nad Browiną	1133	5,76%	1 315 587 m ²	9,49 %
Gorczyckiego-Kwiatowa	1915	9,75%	1 602 540 m ²	11,56 %
	19 645	100%	13 086 000 m ²	100%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Chełmna

3. Wskaźniki zastosowane do diagnozy stanów kryzysowych w jednostkach strukturalnych

Zgodnie z "Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020" do diagnozy jednostek strukturalnych dla identyfikacji stanu kryzysowego wybrano wskaźniki z listy wskaźników stanu kryzysowego dla małych miast.

a) Sfera społeczna

L.p.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych
1.	(W1) Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze;	Wydział Spraw Obywatelskich Urząd Miasta Chełmna
2.	(W3) Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze;	Wydział Spraw Obywatelskich Urząd Miasta Chełmna, Powiatowy Urząd Pracy w Chełmnie
3.	(W6) Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze;	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
4.	(WA1) Udział bezrobotnych zarejestrowanych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze [wskaźnik autorski zaakceptowany przez IZ RPOWKP]	Wydział Spraw Obywatelskich Urząd Miasta Chełmna, Powiatowy Urząd Pracy w Chełmnie

b) Sfera gospodarcza

L.p.	Nazwa wskaźnika	Źródło danych
1.	(W20) Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na obszarze;	Główny Urząd Statystyczny, Wydział Spraw Obywatelskich Urząd Miasta Chełmna

Wszystkie użyte do analizy stanu kryzysowego wskaźniki są mierzalne, pochodzą ze źródeł powszechnie uważanych za wiarygodne, cechują się możliwością systematycznego pozyskiwania danych. Źródłem informacji są jednostki statutowo odpowiedzialne za realizację zadań w zakresie analizowanego problemu, tj. Główny Urząd Statystyczny, Powiatowy Urząd Pracy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Chełmna.

4. Wyniki analizy wskaźnikowej

Wyznaczone jednostki strukturalne zostały poddane diagnozie celem identyfikacji stanu kryzysowego za pomocą zaprezentowanych wskaźników. Wszystkie jednostki zostały zbadane przy pomocy tych samych kryteriów. Na podstawie wyników analizy za obszar zdegradowany zostały uznane 2 jednostki, w których przynajmniej 2 wskaźniki osiągnęły wartości mniej korzystne w porównaniu do średniej dla Gminy Miasta Chełmna:

- **JSPM Stare Miasto-** na terenie obszaru odnotowano występowanie **2 problemów sfery społecznej:** problemy rynku pracy (udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym) oraz zubożenie społeczeństwa (udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem). Ponadto zdiagnozowanym problemem jest niski poziom wykształcenia osób pozostających bez pracy. **Trzy z pięciu analizowanych wskaźników przybrały wartość mniej korzystną niż średnia wartość obliczona dla obszaru całego miasta.**
- **JSPM Rybaki** - na terenie obszaru odnotowano występowanie **2 problemów sfery społecznej:** problemy rynku pracy (udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym), zubożenie społeczeństwa (udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem) oraz niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców wyrażony liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 1000 mieszkańców. Podobnie jak w obrębie Stare Miasto obserwuje się wysoki udział osób z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej w ogólnej liczbie bezrobotnych. **Cztery z pięciu analizowanych wskaźników przybrały wartość mniej korzystną niż średnia wartość obliczona dla obszaru całego miasta.**

Analiza wskaźnikowa przedstawia się następująco:

(W1) Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze

L.p.	JSPM	Liczba ludności	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym		(W1) Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na danym obszarze
			M65	K60	
Ludność ogółem: 19 645 osób					
Ludność w wieku poprodukcyjnym ogółem: 4023 osoby					
Średnia dla miasta: 20,48					
01	Stare Miasto	5716	257	767	17,91
02	Rybaki	790	35	74	13,80
03	Wikliny	341	25	36	17,89
04	Dworcowa	5511	338	865	21,83
05	Łunawska	2082	215	420	30,50
06	Szosa Grudziądzka	1255	59	132	15,22
07	Działki Miejskie i Dworzyska	902	50	106	17,29
08	Nad Browiną	1133	54	107	14,21
09	Gorczyckiego-Kwiatowa	1915	166	317	25,22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Chełmna

Wg danych na dzień 31.12.2016 r. na terenie Miasta zamieszkiwało 20 215 mieszkańców. 19 645 osób, w tym 4099 osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety powyżej 60 r.ż., mężczyźni powyżej 65 r.ż.). Średni udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem na terenie Miasta wynosił 20,28 %.. Natężenie zjawiska starzenia się społeczeństwa stwierdzono w jednostkach strukturalnych: 05 Łunawska, 04 Dworcowa i 09 Gorczyckiego-Kwiatowa. Najmniej korzystną wartość przybrał wskaźnik w obrębie 05 Łunawska.

(W3) Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

L.p.	JSPM	Liczba bezrobotnych	Liczba osób w wieku produkcyjnym		(W3)Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym
			M18-64	K18-59	
Liczba bezrobotnych ogółem: 1165 osób					
Liczba osób w wieku produkcyjnym: 12 022 osoby					
Średnia dla miasta: 9,69					
01	Stare Miasto	486	1815	1743	13,66
02	Rybaki	114	280	236	22,09
03	Wikliny	15	113	96	7,18
04	Dworcowa	282	1751	1582	8,46
05	Łunawska	74	573	554	2,29
06	Szosa Grudziądzka	36	416	408	4,37
07	Działki Miejskie i Dworzyska	57	305	290	9,58
08	Nad Browiną	50	378	408	6,36
09	Gorczyckiego-Kwiatowa	51	565	509	4,75

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Chełmna

Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych z terenu Miasta wg stanu na dzień 31.12.2015 wynosiła 1165 osób. W tym samym czasie w Chełmnie zamieszkiwały 12 022 osoby w wieku produkcyjnym- wieku zdolności do pracy, tj. dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat. Średni udział osób bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym wynosił 9,69. Mniej korzystną sytuację odnotowano w obrębie Stare Miasto, gdzie odnotowano 486 osób pozostających bez zatrudnienia i Rybaki.

(W6)Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze

L.p.	JSPM	Liczba ludności	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	(W6)Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
Ludność ogółem: 19 645 osób				
Liczba osób w gospodarstwach dom. korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej: 1773 osoby				
Średnia dla miasta: 9,02				
01	Stare Miasto	5716	931	16,29
02	Rybaki	790	216	27,34
03	Wikliny	341	22	6,45
04	Dworcowa	5511	411	7,46
05	Łunawska	2082	63	3,03
06	Szosa Grudziądzka	1255	7	0,56
07	Działki Miejskie i Dworzyska	902	42	4,66
08	Nad Browiną	1133	19	1,68
09	Gorczyckiego-Kwiatowa	1915	62	3,24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Chełmna

Na 19 645 mieszkańców Chełmna, 1773 osoby korzystały ze środowiskowej pomocy społecznej, co dało średnią dla Miasta 9,02. Największa liczba osób korzystających ze wsparcia w tej formie pochodziła w 2015 r. z obszaru Stare Miasto i Rybaki. Przy czym w jednostce strukturalnej Rybaki wartość wskaźnika stanowiła trzykrotność średniej wartości obliczonej dla Miasta.

(W20) Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na obszarze

L.p.	JSPM	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych (REGON)	Liczba osób w wieku produkcyjnym		(W20) Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na obszarze
			M18-64	K18-59	
Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych (REGON): 1 226					
Liczba osób w wieku produkcyjnym: 12 022 osoby					
Średnia dla miasta: 10,2					
01	Stare Miasto	392	1815	1743	11,02
02	Rybaki	46	280	236	8,91
03	Wikliny	31	113	96	14,83
04	Dworcowa	309	1751	1582	9,27
05	Łunawska	91	573	554	8,07
06	Szosa Grudziądzka	92	416	408	11,17
07	Działki Miejskie i Dworzyska	65	305	290	10,92
08	Nad Browiną	94	378	408	11,96
09	Gorczyckiego-Kwiatowa	106	565	509	9,87

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Chełmna

Wg rejestru CEIDG na terenie Miasta wg stanu na dzień 31.12.2015 r. liczba aktywnych podmiotów gospodarczych osób fizycznych wyniosła 1226. Wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniósł 10,2. Poniżej tej wartości plasują się obręby: Rybaki, Dworcowa, Łunawska i Gorczyckiego-Kwiatowa.

(WA1)Udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej ludności w wieku produkcyjnym

L.p.	JSPM	Liczba bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej	Liczba osób w wieku produkcyjnym		(WA1)Udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej w ludności w wieku produkcyjnym
			M18-64	K18-59	
Liczba bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej: 483 osób					
Liczba osób w wieku produkcyjnym: 12 022 osoby					
Średnia dla miasta: 4,02					
01	Stare Miasto	236	1815	1743	6,63
02	Rybaki	67	280	236	12,98
03	Wikliny	2	113	96	0,96
04	Dworcowa	97	1751	1582	2,91
05	Łunawska	21	573	554	1,86
06	Szosa Grudziądzka	21	416	408	2,55
07	Działki Miejskie	17	305	290	2,86
08	Nad Browiną	13	378	408	1,65
09	Gorczyckiego-Kwiatowa	9	565	509	0,84

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Chełmna

Na 1165 osób zarejestrowanych jako bezrobotne w 2015 r. 483 osoby posiadały wykształcenie gimnazjalne i poniżej. Stanowiły one 41,45% ogółu osób bezrobotnych. Udział osób z najniższym wykształceniem pozostających bez pracy w grupie osób w wieku produkcyjnym wynosił w mieście 4,02. Mniej korzystna sytuacja w tym obszarze została odnotowana w obrębie Stare Miasto i Rybaki.

4. Podsumowanie analizy wskaźnikowej

Na podstawie zastosowanych wskaźników za zdegradowane uznano obszary:

1. JSPM 01 Stare Miasto, 2. JSPM 02 Rybaki

Tabela 3 Synteza wyników analizy wskaźnikowej JSPM

L.p.	JSPM	(W1)	(W3)	(W6)	(W20)	(WA1)
01	Stare Miasto		x	x		x
02	Rybaki		x	x	x	x
03	Wikliny					x
04	Dworcowa	X			x	
05	Łunawska	X			x	
06	Szosa Grudziądzka					
07	Działki Miejskie i Dworzyska					x
08	Nad Browiną					x
09	Gorczyckiego-Kwiatowa	X			x	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Chełmna

Rysunek 2 Obszary zdegradowane zidentyfikowane na terenie M. Chełmna

Obszar JSPM Rybaki

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Uzasadnienie

Dokonano wyboru obszarów zdegradowanych biorąc pod uwagę liczbę wskaźników, których wartość jest mniej korzystna niż średnia wartość wyliczona dla obszaru Miasta.

Dla obszaru Rybaki odnotowano następujące wskaźniki stanu kryzysowego:

- udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze
- udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
- udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej w ludności w wieku produkcyjnym
- wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na obszarze.

Na obszarze Starego Miasta najistotniejszymi zidentyfikowanymi problemami są:

- udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na danym obszarze

- udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze
- udział bezrobotnych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej w ludności w wieku produkcyjnym

Obszar Starego Miasta stanowi serce Chełmna. Jest to obszar o wysokim potencjale rozwojowym i wysokim poziomie koncentracji mieszkańców. Stanowi centrum handlu i usług a także lokalizuje najcenniejsze dziedzictwo historyczne i kulturowe miasta. Posiada wysokie walory wizerunkowe.

Z drugiej strony zdiagnozowana koncentracja problemów społecznych i zdegradowana infrastruktura stanowią istotną barierę rozwojową. W korespondencji do problemów społecznych obszaru rewitalizacji i problemów horyzontalnych Miasta podjęto decyzję o przeprowadzeniu na tym obszarze działań rewitalizacyjnych o charakterze społecznym, a także o zaadaptowaniu zdegradowanej infrastruktury na potrzeby społeczne, w celu poprawy dostępności wysokiej jakości usług społecznych i zabezpieczenia wsparcia instytucjonalnego i doradczego dla przedsiębiorczości, sektora organizacji pozarządowych i ekonomii społecznej. Działania te przyczynić się mają do poprawy sytuacji na obszarze kryzysowym, jednocześnie znacząco wpływając na atrakcyjność obszaru dla mieszkańców i turystów.

Działania przeprowadzone na tym obszarze posiadać będą duże spektrum dyfuzji i oddziaływać będą na inne rejony Miasta. Z uwagi na powyższe władze miasta postanowiły w jednostce strukturalnej Stare Miasto ulokować podstawowe działania rewitalizacyjne, komplementarne z wcześniej wdrożonymi przedsięwzięciami (zrealizowane cztery etapy rewitalizacji dziedzictwa kulturowego).

Uwolnienie potencjału rozwojowego Starego Miasta, poprzez niwelację problemów społeczno-gospodarczych stało się priorytetem samorządu lokalnego.

Obszar Rybaków stanowi część miasta zlokalizowaną peryferyjnie, z niską koncentracją handlu i usług, a także ograniczoną możliwością dyfuzji i multiplikacji efektów rewitalizacji na tym terenie.

ROZDZIAŁ IV. OBSZAR REWITALIZACJI GMINY

Zgodnie z „Zasadami programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014- 2020” obszar zdegradowany gminy lub jego część mogą być uznane za **obszar rewitalizacji**. W odniesieniu do tych jednostek strukturalnych, które zaliczono do obszaru zdegradowanego w oparciu o analizę wskaźników przyjęto metodę wyboru tych jednostek strukturalnych, w których liczba wskaźników z wartościami mniej korzystnymi od średniej dla miasta jest największa.

W JSPM Stare Miasto odnotowano 3 wskaźniki, których wartość jest mniej korzystna niż średnia dla miasta.

Obszarem rewitalizacji w Mieście wyznacza się: obręb Stare Miasto. Obszar ten jest zamieszkiwany przez 5 716 osób (29,1% ludności gminy) i zajmuje powierzchnię 936 645 m² (6,76 % powierzchni gminy).

Uzasadnienie

Zdiagnozowane stany kryzysowe w nieuchronny sposób prowadzą do występowania niekorzystnych zjawisk społecznych, takich jak niska aktywność w życiu społecznym i kulturalnym, zagrożenie dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, bieda dziedziczna, wyuczona bezradność. Zjawiska te są determinantami wykluczenia i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Z analizy obszarów jednostek strukturalnych wynika, że znacząca liczba negatywnych zjawisk o charakterze społecznym skoncentrowana jest na obszarze Starego Miasta. Bezrobocie, wysoki poziom wykorzystania pomocy społecznej a także niski poziom wykształcenia osób w najgorszej sytuacji materialnej to problemy zidentyfikowane na obszarze. Dodatkowo na tym terenie skupiona jest znakomita większość lokali komunalnych. W aspekcie społecznym istotnym kierunkiem interwencji jest stymulacja działań aktywizacyjnych skierowanych do osób w wieku poprodukcyjnym.

Jest to obszar o wysokim potencjale rozwojowym i wysokim poziomie koncentracji mieszkańców. Stanowi centrum handlu i usług a także lokalizuje najcenniejsze dziedzictwo historyczne i kulturowe miasta.

Z drugiej strony zdiagnozowana koncentracja problemów społecznych i zdegradowana infrastruktura stanowią istotną barierę rozwojową.

Działania przeprowadzone na tym obszarze oddziaływać będą na pozostałe obszary Miasta. Z uwagi na ten fakt zdecydowano na tym obszarze ulokować podstawowe działania rewitalizacyjne, komplementarne z wcześniej realizowanymi przedsięwzięciami.

Działania na obszarze skupiać się będą wokół aktywizacji społeczno- zawodowej grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym seniorów, osób z niepełnosprawnością, osób z najniższym wykształceniem i pozostających długotrwale bez zatrudnienia. w wieku poprodukcyjnym. Wprawdzie diagnoza samego obszaru rewitalizacji nie wskazuje na występowanie tego problemu na Starym Mieście w wyższym stopniu niż wskazuje uśredniona wartość wskaźnika dla miasta, jednak widoczny jest wyraźny trend w zakresie starzenia się społeczeństwa na tej jednostce strukturalnej. Ponadto obszar rewitalizacji stanowi serce miasta, z dużą dostępnością do przestrzeni publicznych pełniących funkcję rekreacyjną i kulturalną. Z uwagi na powyższe będzie on przyciągać rosnącą z roku na rok liczbę seniorów z terenu całego miasta i wymaga uwzględnienia przy planowaniu działań rewitalizacyjnych.

Istotnym jest fakt, że bezrobocie i ubóstwo są problemami o charakterze strukturalnym i są ściśle powiązane z ogólną sytuacją społeczno-gospodarczą obszaru. Zniwelowanie stanu kryzysowego w jakim znajduje się obszar rewitalizacji nie powiedzie się bez przeprowadzenia działań w sferze wspierania przedsiębiorczości, samozatrudnienia czy ekonomii społecznej.

Równie ważnym elementem stanowiącym o jakości życia mieszkańców jest przestrzeń. Zdegradowana infrastruktura obniża atrakcyjność obszaru i ogranicza jego rozwój oraz funkcje centrotwórcze. Z uwagi na powyższe, mając na uwadze potencjał obszaru rewitalizacji, potrzeby odpowiadające na zjawiska kryzysowe, podjęto decyzję o zaadaptowaniu istniejących przestrzeni miejskich na obszarze rewitalizacji na potrzeby społeczno-gospodarcze. Z jednej strony pozwoli to na prowadzenie działań związanych z animacją społeczną mającą wpływ na udział mieszkańców w życiu publicznym, wysokiej

jakości usług społecznych, z drugiej poprawi wizerunek obszaru- centrum miasta skupiającego dziedzictwo historyczne i kulturowe.

Zasięg obszaru rewitalizacji na tle Miasta przedstawia poniższa mapa.

Rysunek 3 Obszar rewitalizacji na terenie Miasta Chełmna

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://mapy.geoportal.gov.pl/>

Obszar rewitalizacji spełnia jeden z celów rewitalizacji wskazanych w „Zasadach programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych” tj. przekształcenie przestrzeni zdegradowanej na cele aktywizacji społecznej i gospodarczej. Wybór takiego celu został podyktowany występującym na obszarze stanem kryzysowym i obecnością przestrzeni zdegradowanych, a także potencjałem rozwojowym obszaru. Dla powyższego celu określono 3 kryteria, których spełnienie oznacza możliwość podjęcia na tym obszarze działań rewitalizacyjnych.

Tabela 4 Przekształcenie terenów zdegradowanych na cele aktywizacji społecznej i gospodarczej- kryteria dodatkowe

Nr kryterium	Nazwa kryterium	Obszar, którego dotyczy analiza wg kryterium
Kryterium 1	Występowanie przestrzeni zdegradowanej, która może być zaadaptowana do celów rozwoju społecznego	JSPM Stare Miasto
Kryterium 2	Stwierdzenie przynajmniej 1 problemu społecznego (w oparciu o wartość wskaźnika społecznego dla obszaru małych miast z załącznika 3 Wytycznych regionalnych, negatywnie odbiegającego od średniej dla gminy),	JSPM Stare Miasto
Kryterium 3	Występowanie w jednostce strukturalnej przestrzeni zdegradowanej, która może być zaadaptowana do celów rozwoju gospodarczego	JSPM Stare Miasto

Źródło: opracowanie własne

ROZDZIAŁ V. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

Jednostka Struktury Przestrzeni Miejskiej Stare Miasto jest jedną z dziewięciu jednostek wydzielonych na terenie Miasta Chełmna na cele rewitalizacji. Obszar zamieszkuje 5716 osób na powierzchni 619 314 m².

W skład Obrębu01- Stare Miasto wchodzi następujące ulice:

1. Stare Planty
2. Rynkowa
3. Dominikańska
4. Rybacka
5. Franciszkańska

6. Klasztorna
7. Biskupia
8. Szkolna
9. 22 Stycznia
10. Toruńska (w obrębie średniowiecznych murów miejskich- nr: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 19)
11. Rynek
12. Świętego Ducha
13. Józefa Hallera
14. Wałowa
15. Grudziądzka
16. Kościelna
17. Wodna
18. Rycerska
19. Poprzeczna
20. Podmurna.

Rysunek 4 JSPM 01 Stare Miasto

Udział ludności w całkowitej liczbie ludności miasta: 29,1%

Udział powierzchni w całkowitej powierzchni miasta: 6,76%

5.1. Sfera społeczna

Obszar JSMP Stare Miasto jest zamieszkiwany przez 5 716 osób. Największa liczba mieszkańców skupiona jest na ulicy 22 Stycznia. Wg danych Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Chełmna na dzień 31.12.2015 r. zamieszkiwało ją 700 osób. Do najliczniej zamieszkanym ulic w tej jednostce zaliczyć można również ulice: Dominikańską, Biskupią, Wodną i Grudziądzką.

W populacji zamieszkującej Stare Miasto 3558 osób stanowią osoby w wieku produkcyjnym, w tym 1815 mężczyzn i 1743 kobiety, co stanowi 62,25% ogólnej liczby mieszkańców. Na obszarze zewidencjonowano 1024 osoby w wieku poprodukcyjnym (257 mężczyzn i 767 kobiet), co stanowiło 17,91% wszystkich mieszkańców Starego Miasta, przy średniej wartości tego wskaźnika dla Miasta - 20,48. W przypadku osób czynnych zawodowo w wieku 18-64 obserwuje się równy podział pomiędzy płciami. Kobiet w wieku poprodukcyjnym jest trzykrotnie więcej niż mężczyzn na analizowanym obszarze.

Tabela 5 Ludność w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym na obszarze JSMP 01 Stare Miasto

Ulica	Liczba ludności	M18-64	K18-59	M65	K60
Stare Planty	46	14	12	3	8
Rynkowa	207	74	58	11	31
Dominikańska	678	199	231	20	122
Rybacka	84	30	26	4	8
Franciszkańska	140	46	39	15	25
Klasztorna	98	29	31	6	8
Biskupia	561	176	166	25	74
Szkolna	218	74	62	13	36
22 Stycznia	700	224	217	33	86
Toruńska (w obrębie murów)	285	86	90	14	34
Rynek	396	132	115	20	47
Świętego Ducha	275	89	82	10	33
Józefa Hallera	293	96	87	9	37

Wałowa	51	12	17	3	10
Grudziądzka	399	125	115	14	43
Kościelna	118	34	40	2	18
Wodna	577	188	170	26	74
Rycerska	343	116	96	20	43
Poprzeczna	238	68	85	9	29
Podmurna	9	3	4	0	1
Suma	5716	1815	1743	257	767

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Chełmna

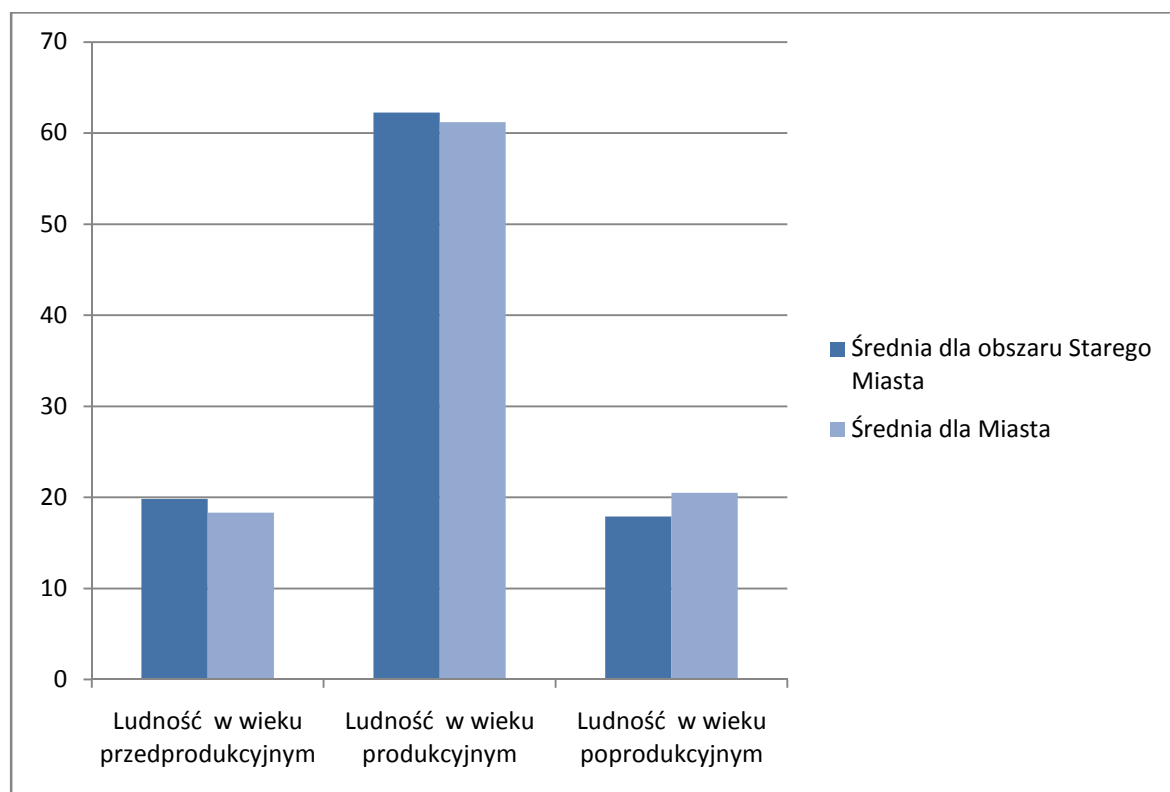
Wskaźniki struktury wiekowej obszaru Starego Miasta wg ekonomicznych grup wiekowych przedstawiają się korzystniej niż średnie wartości wskaźników dla całego Miasta, jednak wartości te są bardzo zbliżone. Wyraźnie zauważalny jest też trend starzenia się społeczeństwa na obszarze. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 19,84%. Na chwilę obecną obszar charakteryzuje się wyższym udziałem osób czynnych zawodowo (62,5%) niż wynosi średnia wartość wskaźnika dla Miasta. Przy planowaniu długoterminowym należy mieć na względzie trendy i prognozy demograficzne, które wskazują na sukcesywny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru. Szczegółowe odniesienie danych obszaru do sytuacji w Mieście obrazuje poniższa tabela.

Tabela 6 Ludność wg ekonomicznych grup wiekowych na terenie JSPM 01 Stare Miasto

Kategoria	Liczba osób	Średnia dla obszaru	Średnia dla Miasta
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	1134	19,84	18,32
Ludność w wieku produkcyjnym	3558	62,25	61,20
Ludność w wieku poprodukcyjnym	1024	17,91	20,48

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Chełmna

Rysunek 5 Ludność wg ekonomicznych grup wiekowych na terenie JSPM 01 Stare Miasto

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Chełmna

Tabela 7 Liczba osób bezrobotnych z uwzględnieniem wykształcenia na obszarze JSPM

Ulica	Liczba bezrobotnych ogółem	w tym: długotrwalie bezrobotni	Wykształcenie osób bezrobotnych				
			wyższe	policealne i średnie zawodowe	średnie ogólnokształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej
Stare Planty	3	2	0	0	0	0	3
Rynkowa	20	11	0	3	0	6	11
Dominikańska	31	26	1	6	4	10	10
Rybacka	7	6	0	1	1	1	4
Franciszkańska	6	2	0	3	0	1	2
Klasztorna	6	2	0	0	0	5	1
Biskupia	36	30	1	3	5	10	17
Szkolna	12	6	2	3	1	4	2
22 Stycznia	64	48	1	6	5	22	30
Toruńska (w obrębie murów)	38	26	1	3	0	11	23
Rynek	31	22	1	2	0	12	16
Świętego Ducha	29	21	0	4	2	9	14
Józefa Hallera	36	23	0	4	1	13	18

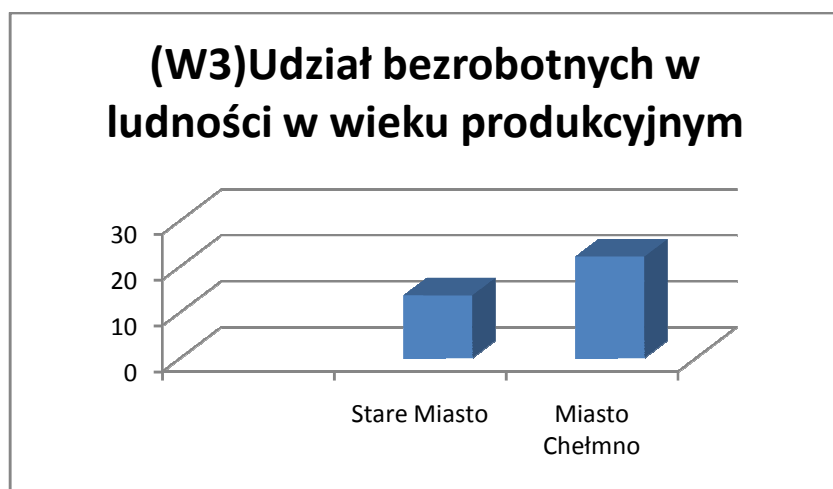
Wałowa	5	1	1	1	0	2	1
Grudziądzka	37	28	1	3	2	12	19
Kościelna	19	12	1	3	1	4	10
Wodna	50	41	1	5	1	18	25
Rycerska	32	19	1	1	3	9	18
Poprzeczna	22	9	1	2	2	5	12
Podmurna	2	2	2	0	0	0	0
Suma	486	337	15	53	28	154	236

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Chełmna

Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Chełmnie, na dzień 31.12.2015 r. na terenie JSPM 01 Stare Miasto zarejestrowanych było 486 osób bezrobotnych. W tej liczbie 69,3% (337 osób) stanowiły osoby długotrwale bezrobotne. Najliczniejszą grupę wśród osób pozostających bez zatrudnienia stanowiły osoby najniżej wykształcone- z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej - 48,5%, następnie zasadniczym zawodowym- 31,6 %, wyższym-3,04 %, średnim zawodowym i policealnym- 10,8%, średnim ogólnokształcącym- 5,7%.

Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze Starego Miasta kształtował się na poziomie 13,66, czyli mniej korzystnie w stosunku do wartości dla Miasta, który w analogicznym czasie wynosił 9,69. Wskaźnik ten oznacza, że na terenie Starego Miasta stosunkowo więcej osób w wieku czynnym zawodowo pozostawało bez pracy. Poziom aktywności zawodowej z pewnością wiąże się z poziomem wykształcenia osoby bezrobotnej.

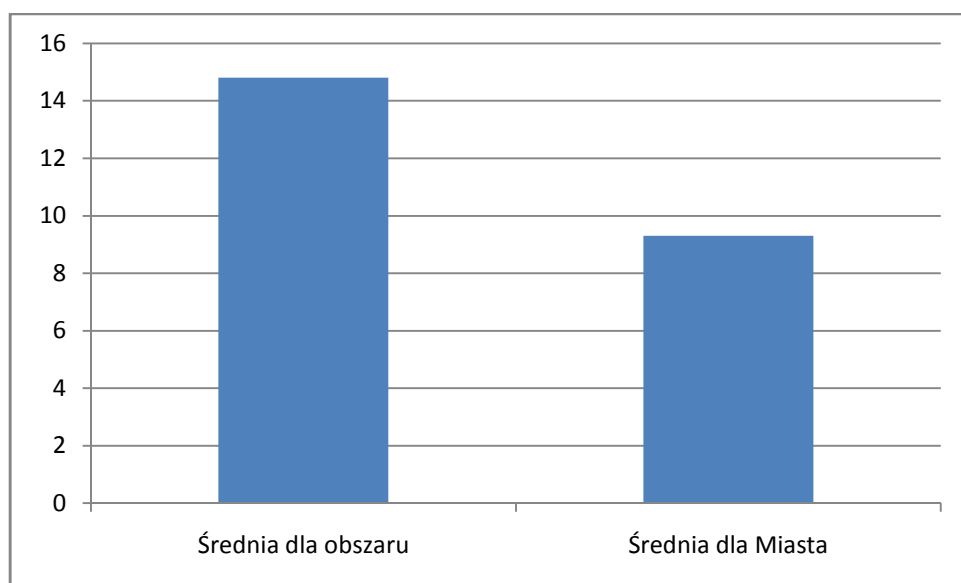
Rysunek 6 Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze JSPM 01 Stare Miasto na tle Miasta

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Chełmna

Poziom samowystarczalności ekonomicznej ludności i gospodarstw domowych mierzony udziałem osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na danym obszarze dla Starego Miasta przedstawia się niekorzystnie w stosunku dla średnich wartości dla Miasta. W 391 gospodarstwach domowych ze środowiskowej pomocy społecznej korzystało w 2015 r. 931 osób, co stanowiło 16,29% ludności obszaru. Analogiczny wskaźnik dla Miasta wynosił 9,02. Gospodarstwa domowe na terenie JSPM Stare Miasto stanowiły 46,83% ogółu gospodarstw domowych na terenie miasta korzystających ze wsparcia środowiskowej pomocy społecznej.

Rysunek 7 Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Chełmna

Największa koncentracja gospodarstw domowych na obszarze Starego Miasta zlokalizowana była na ulicach: 22 Stycznia, Dominikańskiej, Biskupiej, Wodnej, Grudziądzkiej. Przy czym największa liczba wspartych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej osób pochodziła z ulicy Biskupiej.

Tabela 8 Liczba gospodarstw domowych i osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie JSPM 01 Stare Miasto

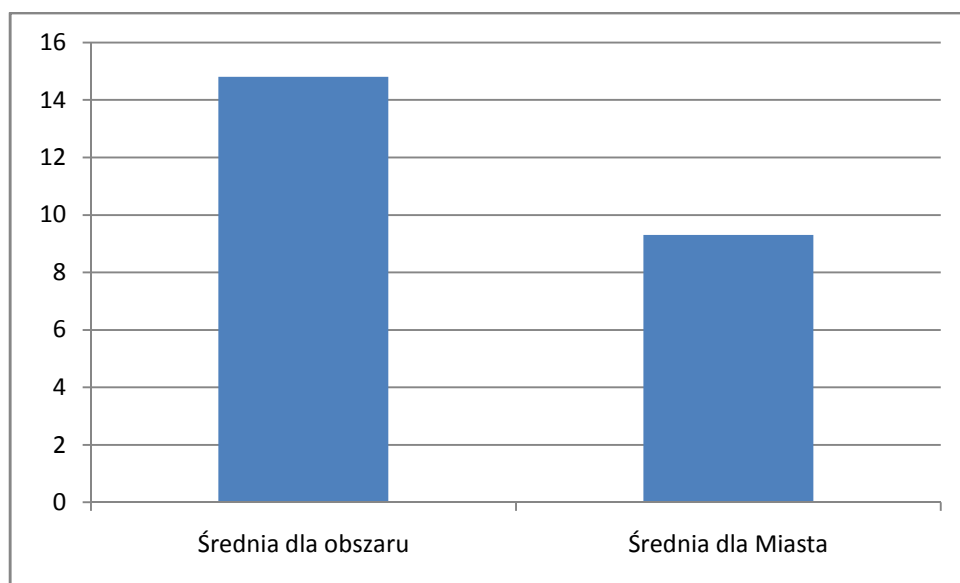
Ulica	Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej	Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej
Stare Planty	1	1
Rynkowa	8	26
Dominikańska	34	89
Rybacka	5	6
Franciszkańska	6	6
Klasztorna	4	18
Biskupia	40	115
Szkolna	3	8
22 Stycznia	53	103
Toruńska (w obrębie murów)	20	60
Rynek	26	43
Świętego Ducha	27	59
Józefa Hallera	29	69
Wałowa	4	5
Grudziądzka	32	94
Kościelna	15	36
Wodna	46	105
Rycerska	28	57
Poprzeczna	11	31
Podmurna	0	0
Suma	392	931

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Chełmna

Obszar Starego Miasta jest terenem stosunkowo bezpiecznym. Jednakże na terenie tym w roku 2015 na 22 łącznie popełnione przestępstwa przez młodocianych, czterech z nich dokonano właśnie na tym obszarze.

Z uwagi na fakt, że Stare Miasto jest obszarem koncentracji usług i handlu, a Miastu szczególnie zależy na poprawie wizerunku obszaru, przywiązuje się do kwestii bezpieczeństwa, ładu i porządku szczególną uwagę.

Rysunek 8 Liczba przestępstw młodocianych (popełnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Chełmnie

5.2. Sfera gospodarcza

Obszar Starego Miasta charakteryzuje się dużą koncentracją handlu i usług. Na dzień 31.12.2015 r. zarejestrowane były na obszarze 534 podmioty, co stanowiło 30,05 % ogółu podmiotów gospodarki narodowej (wg rejestru REGON) działających ogółem w Chełmnie. Na analizowanym terenie na dzień 31.12.2015 r. działały 392 podmioty gospodarcze osób fizycznych i 142 osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej. Największa koncentracja podmiotów gospodarczych znajduje się w następujących lokalizacjach: ul. Grudziądzka- 91, ul. Rynek- 64, ul. 22-Stycznia- 51, ul. Wodna- 49, i ul. Biskupia- 38.

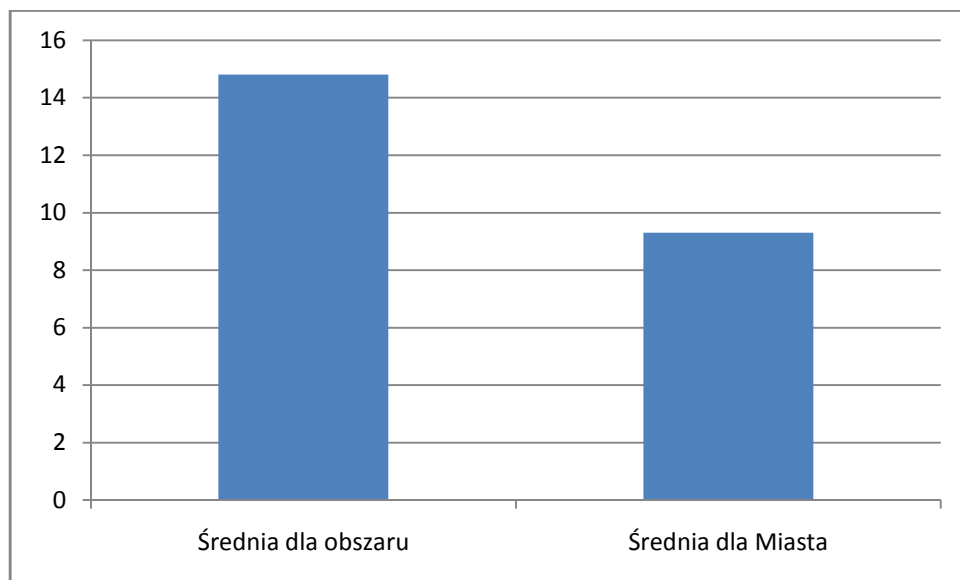

Stare Miasto stanowi centrum obszaru, z tego względu mieszczą się tu liczne punkty usługowe i handlowe. Jednakże należy dokonać zasadniczego rozróżnienia pomiędzy liczbą podmiotów gospodarczych a aktywnością ekonomiczną i poziomem samowystarczalności ekonomicznej mieszkańców obszaru. Pomimo koncentracji największej liczby podmiotów gospodarczych na obszarze, wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych osób fizycznych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym na obszarze nie kształtuje się najkorzystniej w skali miasta.

5.3. Sfera środowiskowa

Istotnym problemem obszaru jest tzw. niska emisja, czyli zanieczyszczenie powietrza przez emisję spalin z indywidualnych źródeł ciepła. Na terenie Starego Miasta zinwentaryzowano 766 pieców na paliwa stałe, co stanowi 41,9 całkowitej liczby pieców na brudne paliwa w mieście.

Rysunek 9 Liczba tradycyjnych pieców na paliwa stałe względem ogólnej liczby ludności na obszarze

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Chełmna

Tabela 9 Piece na paliwa stałe na terenie JSPM 01 Stare Miasto

Ulica	Piece na paliwa stałe
Stare Planty	4
Rynkowa	31
Dominikańska	78
Rybacka	16
Franciszkańska	11
Klasztorna	9
Biskupia	67
Szkolna	13
22 Stycznia	96
Toruńska (w obrębie murów)	30
Rynek	46
Świętego Ducha	41
Józefa Hallera	30
Wałowa	5
Grudziądzka	54
Kościelna	38
Wodna	98
Rycerska	69
Poprzeczna	28
Podmurna	2
Suma	766

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Chełmna

5.4. Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Na terenie Starego Miasta zlokalizowana jest zdegradowana infrastruktura pozostająca nie wykorzystaną w obecnej chwili. Jednocześnie istnieje duże zapotrzebowanie na stworzenie przestrzeni na rzecz udostępniania wysokiej jakości wsparcia dla organizacji pozarządowych i sektora ekonomii społecznej, a także usług społecznych i wsparcia przedsiębiorczości.

Na powyższe cele wytypowano budynek przy ul. Grudziądzkiej 36 oraz obiekty na terenie byłej jednostki wojskowej 1636 zlokalizowanej przy ul. Biskupiej.

Kamienica przy ul. Grudziądzkiej 36 zlokalizowana jest w samym centrum miasta, w obrębie średniowiecznych murów. Zbudowano ją w 2 połowie XVIII wieku, na murach obwodowych wcześniejszej kamienicy gotyckiej z XV lub XVI wieku. Jest to budynek dwukondygnacyjny z poddaszem użytkowym, w całości podpiwniczony z wysokim dachem dwuspadowym. W odróżnieniu od dominującego frontowego ustawienia kamienic wzdłuż ulicy Grudziądzkiej, kamienica nr 36 ustawiona jest szczytem do ulicy, w jej pierzei południowej. Posiada także unikatową, późnobarokową fasadę z charakterystycznym wydatnym profilowanym gzymsem kordonowym, w środkowej części półkoliście podwyższonym. Do budynku frontowego, od strony południowej przylega oficyna (nr 36a). Jest to budynek usytuowany na rzucie prostokąta, parterowy z poddaszem, nakryty dachem pulpitowym. Do oficyny prowadzi odrębne wejście od strony ul. Podmurnej. Wysoką rangę architektoniczną kamienicy potwierdza **wpis do gminnej ewidencji zabytków**.

Kamienica usytuowana jest tuż przy Bramie Grudziądzkiej i reliktach murów obronnych, na terenie Zespołu Staromiejskiego wpisanego do rejestru zabytków decyzją z dnia 30.04.1953 r. pod nr A/513, a także uznanego za pomnik historii Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 13.04.2005 r., w początkowym odcinku głównego ciągu handlowego miasta – ul. Grudziądzkiej, prowadzącej do Rynku i ratusza. Właścicielem obiektu jest Gmina Miasta Chełmna (jedna z nielicznych kamienic w obrębie Starego Miasta, której wyłącznym właścicielem jest Gmina Miasto Chełmno – dominuje forma współwłasności/wspólnoty mieszkaniowe oraz obiekty prywatne). Administratorem budynku jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Chełmnie. Kamienica położona jest na działce nr 106/3 (KW 13 989) o powierzchni 420,00 m². **Aktualnie obiekt jest niezamieszkały - stanowi pustostan.**

W latach 1995-96 w budynku frontowym przeprowadzono prace remontowe polegające na wykonaniu nowych tynków, malowaniu elewacji, wymianie stolarki okiennej, zabezpieczeniu i remoncie konstrukcji dachowej oraz naprawie pokrycia dachowego i komina. Jednak obecny stan techniczny obiektu jest zły. Z protokołów przeglądów technicznych wynika, że pilnego remontu wymagają wszystkie instalacje (gazowa, wodno-kanalizacyjna, elektryczna).

Budynek wykonany jest w technologii tradycyjnej, ściany jednowarstwowe ceglane cegła pełna, stropy drewniane, stolarka okienna drewniana – okna skrzynkowe, wtórnie osadzone, bez wartości zabytkowej. Drzwi wejściowe drewniane, półkoliście zamknięte – zabytkowe do

zachowania. Budynek w obecnym kształcie nie spełnia norm w zakresie izolacyjności cieplnej przegród zewnętrznych – wymaga termomodernizacji.

Biorąc pod uwagę wyjątkowe walory architektoniczne (m.in. jedyny zachowany w mieście przykład wielkiej sieni w parterze budynku), bardzo dobrą lokalizację (przy głównym ciągu komunikacyjnym i szlaku turystycznym), uregulowany stan prawny (własność komunalna) oraz brak konieczności przeprowadzenia wykwaterowań obiekt ten idealnie nadaje się do adaptacji na nową – publiczną funkcję.

W ramach działań rewitalizacyjnych planuje się adaptację budynku w celu zlokalizowania w nim Chełmińskiego Inkubatora III sektora i wsparcia ekonomii społecznej.

W trakcie prac nad Lokalnym Programem Rewitalizacji oraz Lokalną Strategią Rozwoju, przedstawiciele organizacji pozarządowych zgłaszali liczne wnioski o zorganizowane wsparcie instytucjonalne i doradcze poprawiające warunki działania organizacji pozarządowych a także zwiększające ich możliwości w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, a tym samym prowadzące do zwiększenia liczby i zasięgu inicjatyw III sektora na terenie Miasta. Istotnym jest również wsparcie rozwoju ekonomii społecznej, ponieważ w Chełmnie nie działa żaden podmiot w tym obszarze.

Na terenie byłej JW1636 zlokalizowany jest budynek, w którym planuje się utworzenie Centrum Usług Społecznych i Chełmińskiego Punktu Wspierania Przedsiębiorczości. Budynek jest w złym stanie technicznym i nie jest w chwili obecnej użytkowany. Dostosowanie do nowej funkcji społecznej wymaga przeprowadzenia gruntowej modernizacji. Konieczna jest przebudowa oraz modernizacja wszystkich instalacji, w tym wyposażenie w źródła zasilania wykorzystujące odnawialne źródła energii ze względu na konieczność ograniczenia niskiej emisji. Przestrzeń wewnętrzna wymaga przebudowania oraz dostosowania do nowych funkcji w tym z uwzględnieniem potrzeb i ograniczeń osób z niepełnosprawnościami.

Planowane do realizacji działania przyczynią się do wzmocnienia funkcji centrotwórczej obszaru, poprawiając dostęp do wysokiej jakości usług społecznych i wspierających przedsiębiorczość.

ROZDZIAŁ VI. WIZJA STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU REWITALIZACJI

Wizja stanowi opis oczekiwanego efektu rewitalizacji na obszarze rewitalizacji – w wyniku przeprowadzonej interwencji. Zgodnie z zaleceniami Krajowej Polityki Miejskiej na podstawie przeprowadzonej diagnozy obszaru Miasta Chełmna nastąpiło określenie wizji zmiany (odnowy) obszaru, która obejmuje kwestie:

- społeczne
- gospodarcze
- przestrzenne

Za horyzont wizji przyjęto rok 2023.

6.1. Oczekiwania mieszkańców- podsumowanie badań ankietowych

Istotnym czynnikiem w formułowaniu wizji było badanie ankietowe przeprowadzone w styczniu 2016r. na potrzeby tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Chełmno.

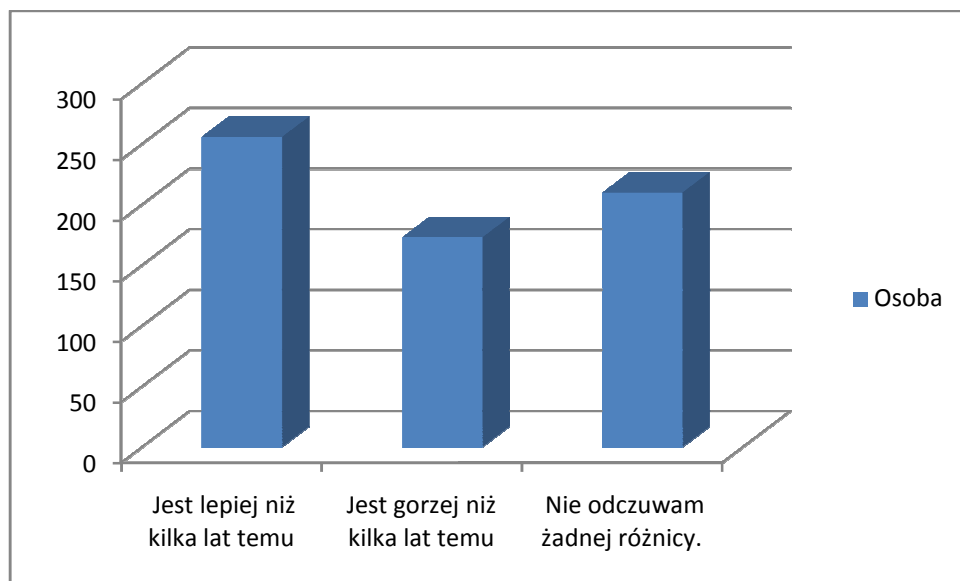
W trakcie prac nad Lokalną Strategią Rozwoju przeprowadzono badanie ankietowe dotyczące analizy potrzeb społeczeństwa oraz oczekiwań mieszkańców. Badanie przeprowadzono w oparciu o badanie ilościowe zrealizowane za pomocą dwóch metod: drukowanych ankiet konsultacyjnych dystrybuowanych wśród mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji społecznych i innych podmiotów z obszaru Miasta Chełmna oraz internetowego badania CAWI, czyli wspomaganego komputerowo wywiadu przy pomocy strony internetowej. Badanie było prowadzone w terminie od 11 stycznia do 31 stycznia 2016 r. **Zebrano łącznie 639 ankiet.**

W pierwszym pytaniu ankiety: „ Czy Pana/i zadowolenie z życia w swojej miejscowości zmieniło się w ostatnich latach?, respondenci mieli do dyspozycji trzy odpowiedzi:

- Jest lepiej niż kilka lat temu
- Jest gorzej niż kilka lat temu
- Nie, nie odczuwam żadnej różnicy.

256 osób stwierdziło poprawę zadowolenia z życia w mieście, 210 osób uznało, że nie odczuwa żadnej różnicy, a 173 osoby oceniły, że żyje się w Chełmnie gorzej niż kilka lat temu.

Rysunek 10 Poziom zadowolenia z życia w Chełmnie

Źródło: badanie ankietowe przeprowadzone na potrzeby opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Chełmno

Następnie poproszono mieszkańców o ocenę stopień swojego zadowolenia z rozwoju Miasta w następujących dziedzinach:

- Bezpieczeństwo publiczne
- Lokalny rynek pracy
- Poziom czystości środowiska naturalnego
- Sport i rekreacja
- Kultura, historia, tradycje
- Edukacja
- Ochrona zdrowia
- Infrastruktura publiczna
- Poziom wynagrodzeń
- Estetyka przestrzeni publicznych
- Oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży
- Oferta spędzania wolnego czasu dla seniorów
- Udogodnienia dla niepełnosprawnych
- Udogodnienia dla matek z małymi dziećmi
- Ochrona środowiska naturalnego.

Opinia w skali 1 oznaczała- jestem bardzo niezadowolony(a) ,w skali 6 - jestem bardzo zadowolony(a).

Respondenci najbardziej zadowoleni są z rozwoju Chełmna w obszarach:

- sport i rekreacja
- kultura, historia tradycje
- edukacja
- estetyka przestrzeni publicznych
- bezpieczeństwo publiczne.

Odpowiadający najmniej docenili rozwój miasta w obszarach:

- lokalny rynek pracy
- oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży
- oferta spędzania wolnego czasu dla seniorów
- udogodnienia dla niepełnosprawnych.

Jednym z najistotniejszych pytań, było wskazanie priorytetów w zakresie planowanych interwencji. Respondenci zostali poproszeni o wskazanie 5 dziedzin tematycznych, które wymagają natychmiastowej poprawy i uszeregowanie ich według wagi, wpisując w kolumnie po lewej stronie wartości od 1 do 5(1 – najpilniejsza, 5 – najmniej pilna spośród wskazanych).

- rynek pracy
- oferta spędzania wolnego czasu-
- zarobki mieszkańców
- ochrona zdrowia
- więzi sąsiedzkie i integracja społeczna
- aktywność społeczna

Za każdą z tych dziedzin opowiedziało się ponad 40% respondentów. Najmniejsza liczba ankietowanych wskazała na konieczność finansowania infrastruktury publicznej i wsparcie w zakresie ochrony środowiska.

Istotnym pytaniem w zakresie planowania interwencji na terenie Miasta Chełmna było wskazanie dwóch grup docelowych, które należy priorytetowo objąć wsparciem.

Ankietowani wskazali co następuje:

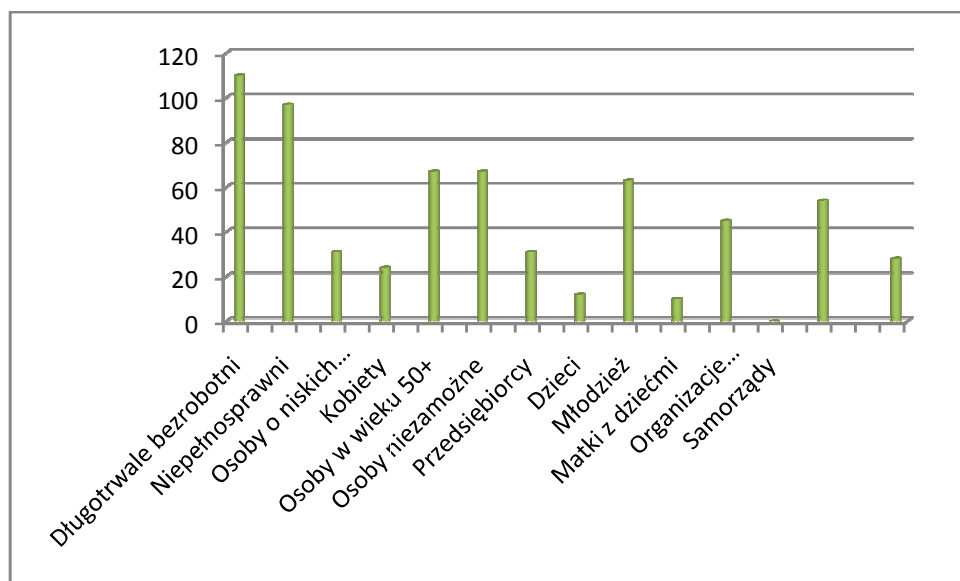
Tabela 10 Grupy defaworyzowane

Długotrwale bezrobotni	110
Niepełnosprawni	97
Osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych	31
Kobiety	24
Osoby w wieku 50+	67
Osoby niezamożne	67
Przedsiębiorcy	31
Dzieci	12
Młodzież	63
Matki z dziećmi	10
Organizacje społeczne, pozarządowe	45
Samorządy	0
żadna z grup nie powinna być preferowana, projekty mają służyć wszystkim mieszkańcom	54
Inne	28

Źródło: badanie ankietowe przeprowadzone na potrzeby opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Chełmno

Rysunek 11 Grupy defaworyzowane

Źródło: badanie ankietowe przeprowadzone na potrzeby opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Chełmno

Wśród pożądaných na terenie Miasta inicjatyw i projektów mieszkańcy wskazali (wg liczby wskazań):

- Tworzenie nowych miejsc pracy
- Oferta dla seniorów, młodzieży, niepełnosprawnych, matek z dziećmi
- Działania aktywizujące seniorów
- Wsparcie lokalnej przedsiębiorczości
- Organizacja imprez, festynów.

Wśród respondentów 62% stanowiły kobiety, 38% mężczyźni. Odpowiadali respondenci urodzeni w latach 1946-2002. 68% respondentów stanowiły osoby nieczynne zawodowo (emeryci, renciści i osoby pozostające bez pracy). 37% ankietowanych zadeklarowało członkostwo w organizacji pozarządowej.

Reasumując, problemy wskazane w badaniu ankietowym stanowią istotną wskazówkę do wytyczenia kierunków i założeń interwencji na terenie Miasta Chełmna. Dodatkowo wskazane obszary newralgiczne znajdują odzwierciedlenie w danych statystycznych zawartych w diagnozie społeczno-gospodarczej Gminy.

6.2. Misja Programu Rewitalizacji

Misja rewitalizacji to stan do którego dążenie jest niezmiennym celem Miasta Chełmna w perspektywie długoterminowej.

Chełmno- Miasto rewitalizowane z ludźmi i dla ludzi

6.3. Wizja obszaru rewitalizacji 2023+

Zdiagnozowane problemy

Zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i na obszarze całego Miasta od kilku lat obserwować można wyraźny trend wzrostu liczby osób w wieku poprodukcyjnym w całkowitej liczbie mieszkańców. Struktura demograficzna Miasta staje się niekorzystna. Ma to wpływ na wysoki poziom wskaźnika obciążenia demograficznego.

Prognozy demograficzne Głównego Urzędu Statystycznego wskazują, że w 2050 r. liczba ludności zamieszkującej Chełmno zmniejszy się o 33,5%. Dotyczyć to będzie również obszaru rewitalizacji - jednostki strukturalnej o największej koncentracji ludności.

Kolejnym istotnym problemem obszaru rewitalizacji jest wysoki udział osób pozostających bez zatrudnienia w liczbie ludności w wieku produkcyjnym oraz niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych. 391 gospodarstw domowych na obszarze rewitalizacji korzysta ze wsparcia środowiskowej pomocy społecznej na 776 gospodarstw domowych objętych wsparciem na terenie całego Miasta. Jednym z istotnych powodów udzielania pomocy społecznej jest ubóstwo i niepełnosprawność. Wzrasta liczba osób z niepełnosprawnością.

Wyżej opisana sytuacja ma bezpośredni wpływ na zapotrzebowanie w zakresie stworzenia oferty wsparcia dla ww. grup zagrożonych defaworyzacją: osób starszych, osób bezrobotnych, osób z niepełnosprawnością i najniższym wykształceniem.

Wprawdzie na obszarze Starego Miasta skupionych jest 65,78% ogółu podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie Chełmna, jednakże nie należy tego faktu odnosić do poziomu przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji. Na uwagę zasługuje też fakt, że liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON spada. Chełmno zmaga się z niskim poziomem aktywności społecznej i obywatelskiej. Na mapie organizacji pozarządowych jest dosłownie kilka aktywnych podmiotów. Większość organizacji ze względu na niskie budżety, którymi dysponują, prowadzi bardzo ograniczone i wąskie spektrum działań. Niskie kompetencje w zakresie pozyskiwania funduszy zewnętrznych i fundraisingu prowadzą do marginalizacji działań organizacji pozarządowych. W Chełmnie nie działa również żaden podmiot ekonomii społecznej. Na terenie miasta brak form instytucjonalnego wsparcia dla przedsiębiorczości i osób zainteresowanych rozpoczęciem działalności gospodarczej. Usługi społeczne zlokalizowane są peryferyjnie.

Planowane kierunki działania

W korespondencji do zdiagnozowanych problemów planuje się przeprowadzenie działań mających na celu ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego. Działania aktywizacyjne w formie specjalistycznych programów wsparcia oraz oferty zagospodarowania czasu skierowane będą do grup docelowych: seniorów, osób pozostających bez zatrudnienia, osób z niepełnosprawnością, osób objętych wsparciem środowiskowej pomocy społecznej, słabo wykształconych. Istotnym elementem działań rewitalizacyjnych będą również przedsięwzięcia aktywizacyjne i integrujące społeczność lokalną, mające wpływ na aktywność mieszkańców obszaru rewitalizacji i miasta.

W celu rozwiązania problemów horyzontalnych, przyczyniających się do poprawy sytuacji na obszarze rewitalizacji, ale również na obszarach przyległych, planowane są działania polegające na zintegrowanym wsparciu instytucjonalnym i doradczym dla sektora organizacji pozarządowych i podmiotów zainteresowanych rozpoczęciem działalności w zakresie ekonomii społecznej. W tym celu powołany zostanie Chełmiński Inkubator III Sektora i wsparcia ekonomii społecznej. W związku z powyższym zaadaptowana zostanie zabytkowa kamienica zlokalizowana na obszarze rewitalizacji. W oficynie kamienicy znajdzie siedzibę Lokalna Grupa Działania Chełmno. Inkubator będzie świadczył wsparcie w zakresie pozyskiwania funduszy, rozwoju organizacyjnego, planowania strategicznego i fundraisingu. Oferował będzie również zaplecze administracyjne do prowadzenia działań społecznych. W celu ulokowania usług społecznych i wsparcia przedsiębiorczości zaadaptowany zostanie budynek na terenie byłej JW1636 przy ul. Biskupiej. Centrum Usług Społecznych znacząco poprawi dostęp do szerokiego zakresu usług społecznych, socjalnych i administracyjnych. Efekt ten zostanie osiągnięty poprzez zebranie na jednej przestrzeni wielu instytucji. W budynku działań będzie również Chełmiński Punkt Wspierania Przedsiębiorczości.

Budynki przy ul. Grudziądzkiej 36 i Biskupiej nie są obecnie użytkowane, ulegają degradacji i wpływają na atrakcyjność osiedleńczą, turystyczną i inwestycyjną obszaru. Uregulowany status własności (należą do samorządu miejskiego i powiatowego) czyni je atrakcyjną lokalizacją dla projektów społecznych.

Realizacja projektów rewitalizacyjnych na obszarach Miasta dotkniętych kryzysem przyczyni się do wzrostu spójności terytorialnej i integracji funkcjonalnej obszaru i uwolnienia jego potencjału. Modernizacja infrastruktury i stworzenie przestrzeni dla wsparcia instytucjonalnego III sektora a także wsparcia przedsiębiorczości znajdzie przełożenie w tworzeniu warunków do rozprzestrzeniania się inicjatyw oddolnych, które należy traktować jako czynniki rozwoju. Dzięki aktywizacji społecznej i gospodarczej możliwy będzie wielofunkcyjny rozwój. Inwestycje w infrastrukturę zdegradowaną pozwolą na przywrócenie ładu przestrzennego na obszarze Starego Miasta.

Stan docelowy

Dzięki przeprowadzonym w latach 2016-2023 działaniom, obszar rewitalizacji nie jest już przestrzenią zdegradowaną ogarniętą kryzysem. Mieszkańcy obszaru stanowią dynamiczną

społeczność, w której negatywne zjawiska nie odbiegają istotnie od średnich wartości dla miasta i regionu oraz aktywnie uczestniczącą w życiu miasta.

W wyniku innowacyjnych działań na rzecz rozwoju społecznego, zapoczątkowanych w latach 2016-2019, takich jak m.in. utworzenie Inkubatora III Sektora i wsparcia ekonomii społecznej, Centrum Usług Społecznych zwiększyła się aktywność sektora pozarządowego, który zyskał zaplecze i kompetencje do prowadzenia działań. Widoczny jest też wzrost aktywności społecznej, obywatelskiej i kulturalnej i współpracy międzysąsiedzkiej. Wsparcie na rozpoczęcie działalności gospodarczej, w tym finansowe, udzielane przez Punkt Wsparcia Przedsiębiorczości wpłynęło na zwiększenie aktywności gospodarczej mieszkańców. Radykalnie zmniejszył się odsetek osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i wykluczonych..

W roku 2023 na terenie rewitalizacji możemy zaobserwować następujące zmiany:

a) Przywrócona spójność społeczna obszaru

Stworzone, odnowione i utrwalone więzi sąsiedzkie, duża aktywność lokalna, silne i rozpoznawalne organizacje pozarządowe oraz duża liczba inicjatyw lokalnych pozwalają na przywrócenie spójności społecznej obszaru. Obserwuje się dużą aktywność osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem w kierunku udziału w inicjatywach wspierających te grupy społeczne. Miasto sprawnie zarządza pracą nad ograniczeniem wykluczenia społecznego. Mieszkańcy aktywnie korzystają z infrastruktury stworzonej na potrzeby wspierania aktywności lokalnej. Zauważalne jest wzmocnienie specjalizacji organizacji III sektora. Podwórka żyją drobnymi inicjatywami lokalnymi, wspieranymi przez mikrodotacje ze środków publicznych. Wykorzystuje się potencjał, czas i mądrość seniorów. Aktywna integracja mieszkańców, w tym seniorów pozwala na wykreowanie dużej liczby inicjatyw kulturalnych i artystycznych przyciągających do uczestnictwa mieszkańców miasta i turystów. Miasto istotnie wzmocniło swój kapitał społeczny.

b) zmieniony wizerunek centrum miasta

Centrum Miasta jest miejscem reprezentacyjnym, atrakcyjnym i przyciągającym. Jest ciche i przytulne, ale nie puste. Przypomina o swojej prawie 800-letniej historii. Zaprasza do zwiedzania, odpoczywania w cieniu gotyckich murów, spróbowania lokalnej kuchni i nabycia atrakcyjnego rękodzieła wytwarzanego lokalnie. Rozwinęła się drobna przedsiębiorczość. Mieszkańcom oferuje przestrzeń do aktywności lokalnej oraz jest wizytówką promocyjną.

Miasto wykorzystuje swoją dynamikę niejednokrotnie określaną jako „marazm” jako przewagę konkurencyjną by stać się „slow city”- dobrem i usługą pożądaną oraz deficytową w dzisiejszym świecie. Chełmno podejmuje działania formalno-prawne zmierzające do uzyskania wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO i rozszerza działania promocyjne.

c) wykorzystane lokalne potencjały w celu ożywienia przedsiębiorczości, w tym wśród osób o najniższym wykształceniu

Potencjał 800-letniej historii to narzędzie do budowania lokalnej przedsiębiorczości w oparciu o dziedzictwo kulturowe, historyczne i turystykę. Specjalizacją miasta Chełmna- miasta szczęśliwego jest oferta turystyki cichej, intymnej, skierowanej do odbiorcy indywidualnego- doceniającego zarówno zabytki architektury sakralnej, jak i historię Zakonu Krzyżackiego na tym terenie oraz po prostu komfortowy wypoczynek poza zgiełkiem i tłokiem dużych miast. Turysta odwiedzając Chełmno-Miasto Zakochanych znajdzie tu wytchnienie, zwolni tempo, kupi atrakcyjne pamiątki- obrazy, rzeźby, ubrania, repliki średniowiecznych atrybutów rycerzy, specjały kuchni lokalnej- wykonane przez miejscowych rzemieślników i artystów. Atrakcją tego miejsca jest też możliwość aktywnego spędzania czasu, wędrując po historii poprzez uczestnictwo w walkach rycerskich, bitwach czy rekonstrukcjach historycznych. Nie wyjedziesz stąd głodny, bosy i znudzony.

Istotnym sposobem zagospodarowania potencjału miasta stał się rynek usług opiekuńczych w ślad za nadchodzącymi trendami demograficznymi. Nieinstytucjonalne formy wsparcia dla seniorów stały się szansą zarobkowania dla osób, które dostosowały swoje kwalifikacje. W ten sposób rozwija się ekonomia społeczna.

d) zrewitalizowana infrastruktura w obszarach zdegradowanych wykorzystywana na cele społeczne

Lokalna aktywność społeczna, obywatelska oraz gospodarcza wiąże się również z impulsem jaki popłynął ze zmodernizowanych i zrewitalizowanych przestrzeni miejskich. Dostosowano obiekty publiczne do pełnienia funkcji społecznych, w tym wspierania przedsiębiorczości, aktywnej integracji i aktywizacji. Lokalne podwórka odnowione tętnią życiem i radością korzystających z nich mieszkańców. Działa Chełmiński Inkubator III sektora i wsparcia ekonomii społecznej, Centrum Usług Społecznych i Chełmiński Punkt Wsparcia

Przedsiębiorczości zapewniając mieszkańcom obszaru rewitalizacji i obszarów przyległych dostęp do wysokiej jakości usług społecznych.

ROZDZIAŁ VII. CELE REWITALIZACJI ORAZ ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ SŁUŻĄCE ELIMINACJI LUB OGRANICZENIU NEGATYWNYCH ZJAWISK

Program Rewitalizacji stanowić powinien skoordynowaną i spójną odpowiedź na zidentyfikowane problemy i negatywne zjawiska występujące na obszarze poprzez wyznaczenie celów i narzędzi w postaci działań, prowadzących do rozwiązania bądź zniwelowania zaakcentowanych problemów.

Oczywistym jest, że planowane działania nie doprowadzą do rozwiązania wszystkich problemów na obszarze Miasta. Z tego względu skupiono się na wybranej jednostce strukturalnej, po to aby jej uwolniony potencjał rozwojowy mógł prowadzić do dyfuzji zmian na kolejne obszary i możliwa była multiplikacja działań w innych częściach Miasta. Dodatkowo przedsięwzięcia związane z animacją, aktywizacją i integracją prowadzone na obszarze rewitalizacji mają służyć również mieszkańcom innych obszarów (Inkubator, Centrum Usług Społecznych, Punkt Wsparcia Przedsiębiorczości). Działania podjęte na obszarze rewitalizacji przyczyniają się do rozwiązania wybranych problemów strukturalnych Miasta.

1. Cele programu rewitalizacji

Dla czytelności dokumentu i klarowności jego priorytetów zastosowano jednopoziomą strukturę celów. Wyznaczono trzy cele strategiczne i przyporządkowano im kierunki działań. Dla każdego celu wskazano mierniki pozwalające ocenić postęp wdrożenia.

Zidentyfikowano następujące cele strategiczne:

Cel I: Zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego

W ramach realizacji celu podjęte zostaną działania skierowane do grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym zamieszkujących obszar rewitalizacji. Wykluczenie społeczne ma charakter wielowymiarowy i znacząco wychodzi poza brak środków pieniężnych oraz zasobów materialnych, odnosząc się także do innych ograniczeń, które nie pozwalają jednostce (osobie, rodzinie, gospodarstwu domowemu, grupie społecznej) żyć na poziomie akceptowalnym w danym kraju.

Z uwagi na powyższe wsparcie skierowane będzie do grup zidentyfikowanych jako zdefaworyzowane (osoby i gospodarstwa domowe z udziałem tych osób): osób młodych, seniorów, osób z niepełnosprawnością, korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, najsłabiej wykształconych.

Planowane działania mają na celu zmniejszenie liczby osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel II: Wzrost aktywności społecznej i ożywienie społeczne

Cel ten dotyczy wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizacji a także organizacji pozarządowych działających na terenie miasta. Jest ukierunkowany na poprawę jakości kapitału społecznego (wzrost zaufania społecznego, więzi, inicjowanie działań społecznych przez grupy nieformalne, partycypacja w inicjatywach publicznych). Kapitał społeczny posiada cechy kapitału w ujęciu ekonomicznym. Oczekiwać więc można, że jedną z jego funkcji będzie przynoszenie korzyści zarówno w sferze społecznej jak i gospodarczej.

W ramach realizacji celu planuje się wsparcie organizacji pozarządowych i inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej poprzez pomoc instytucjonalną i doradczą. Wzmocnienie III sektora buduje możliwość stworzenia skutecznego dialogu pomiędzy instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi w celu zbudowania zdolności partycypacji tych drugich do realizacji wspólnych działań na rzecz poprawy jakości życia w Mieście (silni partnerzy społeczni). Narzędziem do realizacji celu będzie utworzenie Chełmińskiego Inkubatora III Sektora. Jest to przedsięwzięcie komplementarne również z celami Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Chełmno i odpowiada na problemy zdiagnozowane w dokumencie. Przedsięwzięcie ma wysoki potencjał centrotwórczy i przyczyniać się będzie do podniesienia jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji, ale również wpływać na wizerunek i jakości życia w mieście. Jednocześnie istotnym jest fakt, że obiekt, w którym tworzony będzie Inkubator jest objęty ochroną konserwatorską i realizowane działania powstrzymają jego degradację.

Istotnym z punktu widzenia animacji i integracji jest planowane mikrowsparcie w zakresie inicjatyw oddolnych służących poprawie wizerunku Starego Miasta i tworzenia atrakcyjnych przestrzeni aktywizujących i włączających w działania społeczność lokalną. Przewiduje się rewitalizację podwórek, czyniąc z nich miejsca spotkań i budowania relacji, co posłuży wzmocnieniu kapitału społecznego.

Cel III: Wzrost potencjału gospodarczego obszaru

W ramach celu planowane są działania zmierzające do wspierania przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy na obszarze rewitalizacji. Z uwagi na fakt, że głównym potencjałem rozwojowym obszaru jest dziedzictwo historyczne Miasta Chełmna skoncentrowane właśnie na obszarze rewitalizacji (Starówka w obrębie średniowiecznych murów miasta) wpisane na Listę Pomników Historii Prezydenta RP, część działań skierowana będzie na wzmocnienie kadr turystyki, w tym szkolenia osób bezrobotnych umożliwiające im świadczenie usług przewodnika, opiekuna zabytków. Planowane jest też również zorganizowanie mobilnych punktów informacji turystycznej. Jednym z celów strategicznych Miasta Chełmna jest zwiększenie atrakcyjności turystycznej obszaru.

Dodatkowo na terenie powojkowym planuje się utworzenie Centrum Usług Społecznych i Chełmiński Punkt Wsparcia Przedsiębiorczości, oferujące wsparcie doradcze i finansowe dla osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą, a także dla istniejących firm. Działania mają dążyć do zwiększenia możliwości i atrakcyjności prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze rewitalizacji lub prowadzenia jej przez mieszkańców obszaru rewitalizacji na terenie Miasta. Inwestycja ma również wpływ na spójność obszaru, gdyż od lat tzw. jednostka wojskowa była terenem zlokalizowanym w centrum, jednak faktycznie obszarem wyłączonym z działalności Miasta.

**WŁĄCZENIE SPOŁECZNE
GRUP
ZDEFAWORYZOWANYCH**

CEL I
ZMNIEJSZENIE POZIOMU UBÓSTWA I WYKLUCZENIA SPOŁECZNEGO
NAWIĄZANIE DO ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW: <ul style="list-style-type: none">
▪ Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na obszarze;
▪ Wysoki poziom ubóstwa;
▪ Wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru;
▪ Wysoki udział osób z najniższym wykształceniem wśród pozostających

<p>bez pracy;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ograniczona oferta wsparcia dla osób z niepełnosprawnością.
<p>KIERUNKI DZIAŁAŃ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Działania na rzecz włączenia społecznego i poprawy warunków uczestnictwa osób wykluczonych, zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia w życiu społecznym i gospodarczym ▪ Rozwój usług świadczonych w środowisku lokalnym.
<p>WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze (szt.) ▪ Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze (os.) ▪ Liczba projektów ukierunkowanych na włączenie społeczne mieszkańców obszaru (szt.) ▪ Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej objętych wsparciem (os.) ▪ Liczba osób z niepełnosprawnością objętych wsparciem (os.) ▪ Liczba osób objętych wsparciem ogółem (os.)

CEL II
WZROST AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I OŻYWIENIE SPOŁECZNE
<p>NAWIĄZANIE DO ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Niski poziom aktywności III sektora ▪ Niewystarczający poziom wsparcia instytucjonalnego dla organizacji pozarządowych ▪ Brak podmiotów ekonomii społecznej ▪ Niski poziom partycypacji mieszkańców w życiu społecznym i aktywności obywatelskiej ▪ Wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na obszarze;

**INTEGRACJA
MIESZKAŃCÓW,
POPRAWA
JAKOŚCI
KAPITAŁU
LUDZKIEGO,
POPRAWA**

- Wysoki udział osób pozostających bez zatrudnienia w ludności w wieku produkcyjnym;
- Wysoki udział osób z najniższym zatrudnieniem wśród pozostających bez pracy;
- Wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Wsparcie inicjatyw oddolnych
- Modernizacja przestrzeni publicznej i obiektów użyteczności publicznej w celu poprawy jakości życia mieszkańców i wzrostu kapitału społecznego

WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU:

- Liczba organizacji pozarządowych korzystających ze wsparcia instytucjonalnego (szt.)
- Liczba inicjatyw organizacji pozarządowych realizowanych przy wsparciu inkubatora (szt.)
- Liczba projektów ukierunkowanych na integrację i poprawę jakości kapitału ludzkiego obszaru (szt.)
- Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej objętych wsparciem (os.)
- Liczba osób objętych wsparciem ogółem (os.)
- Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)
- Budynki wyremontowane na obszarach rewitalizacji (m2)

CEL III

WZROST POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO OBSZARU

NAWIĄZANIE DO ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW:

- Wysoki udział osób pozostających bez zatrudnienia w ludności w wieku produkcyjnym;
- Wysoki udział osób z najniższym wykształceniem wśród pozostających bez pracy;
- Wysoki udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców obszaru.

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- Działania na rzecz wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, w tym społecznej
- Modernizacja obiektów użyteczności publicznej w celu poprawy potencjału gospodarczego obszaru

WSKAŹNIKI REALIZACJI CELU:

- Liczba osób bezrobotnych objętych wsparciem
- Liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw na rewitalizowanych obszarach
- Liczba projektów ukierunkowanych na wspieranie przedsiębiorczości i tworzenie nowych miejsc pracy na obszarze (szt.)
- Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej objętych wsparciem (os.)
- Liczba osób objętych wsparciem ogółem (os.)
- Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)
- Budynki wyremontowane na obszarach rewitalizacji (m2)

ROZDZIAŁ VIII. LISTA PLANOWANYCH PROJEKTÓW / PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Tabela 11 Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Opis projektu					
				Podmiot/y realizujący/e projekt	Zakres realizowanych zadań	Lokalizacja (miejsce przeprowadzenia danego projektu)	Szacowana wartość projektu (zł)	Prognozowane rezultaty	Sposób oceny i zmierzenia rezultatów w odniesieniu do celów rewitalizacji
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Obszar rewitalizacji JSPM Stare Miasto	CEL 1- Zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego								
	Kierunek działań: Działania na rzecz włączenia społecznego i poprawy warunków uczestnictwa osób wykluczonych, zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia w życiu społecznym i gospodarczym								
	1.	Lepsze jutro-projekt dla młodzieży	Społeczno-gospodarczy	Gmina Miasto Chełmno-Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Działania służące wzmocnieniu kompetencji społecznych (poradnictwo psychologiczne dla młodzieży i rodziców- indywidualne i grupowe, treningi kompetencji i umiejętności społecznych, warsztaty dla rodziców, obóz survivalowy dla młodzieży.	Obszar JSPM Stare Miasto	350 000	Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej objętych projektem-15	Lista podstawowa
	Kierunek działań: Rozwój usług świadczonych w środowisku lokalnym								
2.	Środowiskowy Program Wsparcia Osób Głuchych Wraz z Rodzinami z terenu Gminy Miasta Chełmno	społeczny	Stowarzyszenie Ludzie-Ludziom	Stworzenie systemu opieki nieinstytucjonalnej, diagnostyczno – terapeutycznej nad osobami głuchymi i ich rodzinami z Gminy Miasta Chełmno.	Obszar JSPM Stare Miasto	210 000	Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej objętych projektem- 18	Lista podstawowa	

3.	Środowiskowy Program Opieki i Terapii dla Rodzin z Dziećmi i Młodzieżą z Niepełnosprawnością z terenu Gminy Miasta Chełmno	społeczny	Stowarzyszenie Ludzie-Ludziom	Środowiskowy Program Opieki i Terapii dla Rodzin z Dziećmi i Młodzieżą z Niepełnosprawnością z terenu Gminy Miasta Chełmno	Obszar JSPM Stare Miasto	1 190 000	Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej objętych projektem- 60	Lista podstawowa
4.	Rodzina w Centrum	społeczny	Starostwo Powiatowe w Chełmnie- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Usługi wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla rodzin naturalnych i zastępczych poprzez zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy dla rodzin. Specjalistyczne poradnictwo rodzinne: pedagogiczne, prawne, psychologiczne, psychiatryczne, mediacje rodzinne, terapia rodzinna, warsztaty dla rodzin, zajęcia edukacyjne i wyjazdy integracyjne, bony edukacyjne		457 060	Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej objętych projektem- 160	Lista podstawowa
CEL REWITALIZACJI 2- Wzrost aktywności społecznej i ożywienie społeczne								
Kierunek działań: Aktywizacja społeczności lokalnej i działania na rzecz wzmocnienia kapitału społecznego								
5.	Chełmiński Inkubator III sektora i wsparcia ekonomii społecznej	Społeczno-gospodarczy	Gmina Miasto Chełmno	a) Budowanie wsparcia instytucjonalnego dla sektora organizacji pozarządowych, głównie zajmujących się tematyką rynku pracy i wykluczenia społecznego. b) prowadzenie działań na rzecz reintegracji społecznej c) organizacja i koordynacja klubów samopomocy d) usługi informacyjne, edukacyjne, terapeutyczne oraz usługi animacyjne wspierające aktywność obywatelską; e) poradnictwo prawne	Obszar JSPM Stare Miasto	1 217 785,00	Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej objętych projektem - 55 Liczba osób bezrobotnych objętych projektem - 55 Liczba wspartych organizacji- 15	Lista podstawowa

					<p>f) poradnictwo psychologiczne i wsparcie indywidualne/grupowe dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia</p> <p>g) realizacja programów animacyjnych- spotkania sieciujące, praca animatorów w terenie, wsparcie mikrodziałań oddolnych, laboratoria społeczne</p> <p>h) udostępnianie przestrzeni: sali szkoleniowo-konferencyjnej, kawiarenki obywatelskiej, stanowisk do pracy biurowej- dla organizacji pozarządowych i grup nieformalnych</p> <p>i) punkt pierwszej pomocy pozarządowej.</p>				
6.	Akademia Seniora-wieloletni program animacji i aktywizacji w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu	społeczny	Gmina Miasto Chełmno-Chełmiński Dom Kultury	Działania animacyjne i aktywizacyjne w następujących obszarach: uczestnictwo w kulturze, kompetencje cyfrowe, terapia manualna, arteterapia, integracja środowiskowa.	Obszar JSPM Stare Miasto	340 000	Całkowita liczba uczestników: 180 Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej objętych projektem -30	Lista podstawowa	
7.	Akademia Seniora	społeczny	Gmina Miasto Chełmno-Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Program aktywizacji społecznej, edukacyjnej i zawodowej oraz działania o charakterze środowiskowym	Obszar JSPM Stare Miasto	340 000	Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej objętych projektem-38	Lista podstawowa	
8.	Aktywność – Szansą na lepsze jutro	Społeczno-gospodarczy	Gmina Miasto Chełmno-Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Program aktywizacji społecznej, edukacyjnej i zawodowej oraz działania o charakterze środowiskowym		299 350	Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej objętych	Lista podstawowa	

	9.	Klubik Seniora	społeczny	Gmina Miasto Chełmno- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	<p>Cykliczne warsztaty plastyczno-teatralne (spotkania 1 raz w tygodniu po 2 godziny z terapeutą zajęciowym). Podczas warsztatów uczestnicy będą nabywali umiejętności manualne w zakresie wyrabiania z masy solnej figur i dekoracji świątecznych, wykonywanie zaproszeń okolicznościowych oraz innych prac plastycznych. Dla potrzeb warsztatów zostanie podpisana umowa zlecenie z terapeutą, zakupione zostaną niezbędne materiały (papier, farby, flamastry, itp.). Z opiekunem całej grupy na czas trwania projektu zostanie zawarta umowa zlecenie.</p> <p>-Dzień Seniora jako jeden z elementów spotkań edukacyjno-integracyjnych (spotkanie uczestników projektu w celu integracji, wymiany doświadczeń) , opłacony zostanie wynajem sali i poczęstunek dla uczestników oraz zaproszonych gości. Podczas spotkania zostaną zaprezentowane prace wykonane przez uczestników na warsztatach plastycznych</p> <p>-Wyjazd do OPERY Nova na spektakl teatralny, jako element warsztatów plastyczno-teatralnych. Sfinansowany zostanie zakup biletów dla uczestników grupy oraz i osób z obsługi projektu, ubezpieczenie oraz transport.</p> <p>-Wyjazd na turnus rehabilitacyjny</p> <p>- Zajęcia z przewodnikiem - spacer po mieście i zajęcia na temat historii naszego</p>	Obszar JSPM Stare Miasto	126 000	projektem-38	<p>Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej objętych projektem- 25</p>	Lista podstawowa
--	----	----------------	-----------	---	---	--------------------------	---------	--------------	---	------------------

					miasta.				
10.	Kreatywne środy	społeczny	Gmina Miasto Chełmno- Chełmiński Dom Kultury	W zakresie realizowanych zadań wchodzi: - zakup niezbędnego wyposażenia do realizacji warsztatów w plenerze oraz miejscach zamkniętych – krzesła stoły, pufki; - zakup niezbędnych materiałów do realizacji zajęć kreatywnych – materiały plastyczne, materiały biurowe, instrumenty i inne; - realizacja warsztatów artystycznych dla dzieci i młodzieży w różnych obszarach miasta.	Obszar JSPM Stare Miasto	152 000	Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej objętych projektem- 30	Lista podstawowa	
11.	„LETNIE ZAJĘCIA WAKACYJNE Z ChDK”	społeczny	Gmina Miasto Chełmno- Chełmiński Dom Kultury	Działania w projekcie zwrócone są w szczególności do dzieci i młodzieży z rodzin ubogich z tzw. „obszarów zdegradowanych”. Przewidywane są spotkania i wspólne zajęcia w pracowniach: plastycznej, fotograficznej; zajęcia muzyczne, taneczne i szachowe oraz organizacja warsztatów rękodzielniczych (np. garncarskich czy hafciarskich), które nie występują w codziennej ofercie ChDK. Zajęcia mają odbywać się w okresie dwóch tygodni podczas wakacji letnich w szczególności dla dzieci z rodzin, objętych projektem.	Obszar JSPM Stare Miasto	490 000	Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej objętych projektem- 60	Lista podstawowa	
12.	Animacja kultury na terenie obszaru Starego Miasta	społeczny	Miejska Biblioteka Publiczna im. Walentego Fiałka w Chełmnie	Program promocji czytelnictwa dla dzieci, młodzieży i seniorów	Obszar JSPM Stare Miasto	28 000	Liczba osób uczestniczących w programie czytelnictwa-80 osób/rok Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej objętych	Modyfikacja fiszki	

								projektem- 10	
Kierunek działań: Modernizacja przestrzeni publicznej i obiektów użyteczności publicznej w celu poprawy jakości życia mieszkańców i wzrostu kapitału społecznego									
13.	Prace remontowo - termomodernizacyjne z zakupem niezbędnego wyposażenia zmierzające do utworzenia Chełmińskiego Inkubatora Trzeciego Sektora w budynku przy ul. Grudziądzkiej 36	Przestrzenno-funkcyjny, środowiskowy	Gmina Miasto Chełmno	Remont i wyposażenie na potrzeby działalności społecznej związanej z: a) działaniami na rzecz włączenia społecznego i poprawy warunków uczestnictwa osób wykluczonych, zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia w życiu społecznym i gospodarczym; b) aktywizacją społeczności lokalnej i działaniami na rzecz wzmocnienia kapitału społecznego.	Obszar JSPM Stare Miasto	3 507 507,76	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach 1 (szt.) Budynki wyremontowane na obszarach rewitalizacji: pow. zabudowy 265,00 m2, pow. użytkowa 586,40 m2, pow. całkowita 789,36 m2	Lista podstawowa	
CEL REWITALIZACJI 3- Wzmocnienie potencjału gospodarczego obszaru									
Kierunek działań: Działania na rzecz wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, w tym społecznej									
14.	Kadry w turystyce – szkolenia, aktywizacja, zatrudnienie	gospodarczy	Gmina Miasto Chełmna	Podprojekty: 1. Szkolenie dla nowych przewodników po terenie Gminy Miasto Chełmno 2. Mobilne punkty informacji turystycznej na terenie Starówki Chełmna 3. Opiekunowie zabytków i atrakcji turystycznych	Obszar JSPM Stare Miasto	1.314.170,00	Liczba osób bezrobotnych objętych projektem- 122 Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej objętych projektem- 40	Lista podstawowa	

	15.	Chełmiński Punkt Wsparcia Przedsiębiorczości	gospodarczy	Powiat Chełmiński	- Wsparcie doradcze: prawne, rachunkowe, marketingowe dla osób chcących założyć działalność gospodarczą oraz dla podmiotów założonych z udzielonych dotacji; - Szkolenia „ABC przedsiębiorczości”; - Udzielanie dotacji na założenie działalności gospodarczej dla osób bezrobotnych	Obszar JSPM Stare Miasto	2 645 000	Liczba osób bezrobotnych objętych projektem -130 Liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw na rewitalizowanych obszarach 25 (szt.)	Lista podstawowa
Kierunek działań: Modernizacja obiektów użyteczności publicznej w celu poprawy potencjału gospodarczego obszaru									
	16.	Budowa centrum usług społecznych w zrewitalizowanym budynku po jednostce wojskowej	Przestrzenno-funkcjonalny, środowiskowy	Powiat Chełmiński	Utworzenie centrum usług społecznych	Obszar JSPM Stare Miasto	10 000 000	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach 1 (szt.) Budynki wyremontowane na obszarach rewitalizacji 4 808 (m2)	Lista podstawowa

Źródło: opracowanie własne

* wskaźniki wyrażają wartość szacunkową i mogą ulec zmianie na etapie przygotowywania szczegółowej dokumentacji aplikacyjnej oraz analiz.

Tabela 12 Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Lp.	Typ przedsięwzięcia ⁸⁶	Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne
1	2	3	4
Obszar Rewitalizacji STARE MIASTO	CEL 1- Zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego		
	Kierunek działań: Działania na rzecz włączenia społecznego i poprawy warunków uczestnictwa osób wykluczonych, zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia w życiu społecznym i gospodarczym		
	1	społeczny	Prowadzenie Centrum Zapobiegania Wykluczeniu Społecznemu
	2	społeczny	Prowadzenie opiekuńczo- specjalistycznej placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży
Obszar Rewitalizacji STARE MIASTO	3	społeczny	Świetlica - miejsce szans, miejsce rozwoju
	CEL 2 - Wzrost aktywności społecznej i ożywienie społeczne		
	Kierunek działań: Aktywizacja społeczności lokalnej i działania na rzecz wzmocnienia kapitału społecznego		
	1	społeczny	Szkoła Rycerska
	2	społeczny	Serca otwarte na świat - przez kulturę ku lepszej przyszłości

Źródło: opracowanie własne

ROZDZIAŁ IX. MECHANIZMY ZAPEWNIENIA KOMPLEMENTARNOŚCI MIĘDZY POSZCZEGÓLNYMI PROJEKTAMI/PRZEDSIĘWZIĘCIAMI REWITALIZACYJNYMI ORAZ POMIĘDZY DZIAŁANAMI RÓŻNYCH PODMIOTÓW I FUNDUSZY NA OBSZARZE OBJĘTYM PROGRAMEM REWITALIZACJI

Zaplanowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne skierowane są do różnych grup docelowych i mają różnorodną charakterystykę, służąc jednocześnie realizacji wspólnych celów. Z tego względu nieodzownym jest zapewnienie ich komplementarności.

Nadrzędnymi zasadami przy projektowaniu procesu rewitalizacji na terenie Miasta Chełmna były:

Kompleksowość Programu Rewitalizacji

Program uwzględnia planowane do realizacji działania w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej związane integralnie z obszarem rewitalizacji. Z uwagi na to, że program rewitalizacji jest dokumentem dynamicznym przewiduje się również możliwość realizacji przedsięwzięć zintegrowanych i synergicznych na obszarach kryzysowych, nie wchodzących w skład obszaru rewitalizacji.

Działania mające na celu poprawę stanu infrastruktury skupione są na dostosowaniu jej funkcjonalności do pełnienia funkcji i zadań służących poprawie sytuacji społecznej i gospodarczej na obszarach miasta wymagających wsparcia.

Dostosowana do potrzeb społecznych i gospodarczych infrastruktura przyczyni się do realizacji zmian strukturalnych na obszarze rewitalizacji i dyfuzji na pozostałe obszary Miasta, w tym obszary zdegradowane objęte kryzysem.

Celem programu rewitalizacji jest przeprowadzenie szeregu działań zmierzających do zmniejszenia poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, wzrostu aktywności społecznej i ożywienia gospodarczego obszaru. Zakłada się realizację działań oddolnych oraz przedsięwzięcia organizacji pozarządowych i grup nieformalnych.

Instytucje publiczne powołane w celu prowadzenia działań w obszarze szeroko rozumianej pomocy społecznej realizują swoje dotychczasowe działania. Drugim istotnym operatorem takich działań są organizacje pozarządowe i grupy nieformalne.

W trakcie prac nad Lokalną Strategią Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Chełmno przeprowadzono szereg konsultacji społecznych w zakresie potrzeb i determinant/ ograniczeń rozwoju sektora społecznego i działającego na rzecz włączenia społecznego. Głównymi potrzebami akcentowanymi wówczas były: potrzeba rozwoju i wsparcia instytucjonalnego, wsparcie w zakresie pozyskiwania środków finansowych dla III sektora oraz przestrzeń do prowadzenia działań administracyjnych.

Do realizacji takich właśnie działań przygotowana zostanie infrastruktura kamienicy przy ul. Grudziądzkiej 36. W zmodernizowanej przestrzeni planuje się powołanie Chełmińskiego Inkubatora III Sektora oraz wsparcia ekonomii społecznej. W budynku prowadzone będą również programy integracyjne i reintegracyjne. Część powierzchni zajmować będzie Lokalna Grupa Działania Chełmno.

Zakłada się, że przeprowadzona modernizacja i dostosowanie infrastruktury do potrzeb realizacji zadań społecznych pozwoli na efektywną realizację przedsięwzięć o większej niż dotychczasowa skali, przez większą liczbę podmiotów. W efekcie planuje się, że suma i synergia działań realizowanych przy użyciu dostosowanej infrastruktury pozwoli na realizację celów oraz synchronizację i maksymalizację oddziaływania na sytuację kryzysową zidentyfikowaną na obszarze rewitalizacji i pozostałych obszarach objętych kryzysem.

Koncentracja Programu Rewitalizacji

Przeprowadzone analizy sytuacji istniejącej oraz czynników kryzysowych, celów długoterminowych, potrzeby interesariuszy, a także projekcja stanu i kondycji Miasta po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji były podstawą do podjęcia decyzji o koncentracji działań na obszarze Starego Miasta.

Konsultacje w władzami miasta, organizacjami pozarządowymi i pozostałymi interesariuszami procesu rewitalizacji wskazują, że właśnie ten obszar odznacza się na mapie Chełmna koncentracją zasobów, potencjału, uwagi społeczności i władz samorządowych, a jednocześnie potrzeb.

Organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, mieszkańcy wskazali największą liczbę propozycji działań planowanych do przeprowadzenia na obszarze Starego Miasta. W świetle tych planów istnieje realne zapotrzebowanie na przygotowanie zaplecza i dostosowanie infrastruktury do realizacji działań mających na celu ożywienie społeczne i gospodarcze.

Zakłada się możliwość objęcia wsparciem projektów rewitalizacyjnych zlokalizowanych na obszarach zdegradowanych, nie będących obszarami rewitalizacji, jeśli służą one realizacji celów wynikających z Programu. Dotyczy to przedsięwzięć polegających na środowiskowym wsparciu dla osób wykluczonych społecznie oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenia, np. świetlice środowiskowe dla dzieci i młodzieży, programy środowiskowe dla rodzin i osób z niepełnosprawnościami, programy aktywizacji zawodowej. Uwzględnia się taką możliwość, choćby z uwagi na fakt, że w Mieście działają obecnie wyłącznie 2 świetlice środowiskowe, w tym jedna na obszarze Starego Miasta i nie obejmuje ona wsparciem wszystkich potrzebujących dzieci. Analogicznie rzecz się ma w przypadku programów wsparcia dla pozostałych grup.

Komplementarność przestrzenna

Planowane projekty rewitalizacyjne, jako przedsięwzięcia przyczyniające się do realizacji założonych celów i poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej na diagnozowanych obszarach, realizowane będą w obszarze Starego Miasta. Obszar rewitalizacji zlokalizowany jest w samym sercu Chełmna. Z oferty Starego Miasta korzystają w naturalny sposób nie tylko mieszkańcy tej dzielnicy, choćby z uwagi na to, że koncentruje ona usługi kulturalne, rozrywkowe, społeczne i handel. Zasięg efektów rewitalizacyjnych przedsięwzięć wdrażanych na obszarze sięga całego miasta. Przedsięwzięcia realizowane natomiast na obszarach kryzysowych sąsiadujących ze Starym Miastem będą dobrane w taki sposób, aby mieszkańcy obszaru rewitalizacji mogli w nich aktywnie partycypować, a poprzez to sytuacja kryzysowa i zidentyfikowane problemy mogły ulec zmniejszeniu czy zniwelowaniu.

Proponowane do realizacji działania nie powodują przenoszenia problemów poza obszary kryzysowe i nie prowadzą do niepożądanych efektów społecznych, takich jak segregacja społeczna czy wykluczenie.

Komplementarność problemowa

Cele Programu Rewitalizacji skupiają się wokół rozwiązania problemów sfery społecznej, gospodarczej i przestrzenno-funkcjonalnej. Kategorie interwencji zaplanowane w projekcie łączą się z ograniczaniem zjawiska wykluczenia społecznego, aktywizacją społeczno-zawodową oraz poprawą warunków do rozwoju przedsiębiorczości. Komplementarnymi do ww. przedsięwzięć są interwencje w infrastrukturę, pozwalające zaadaptować przestrzeń na

potrzeby realizacji przedsięwzięć wspierających rozwój społeczny i gospodarczy. Tym samym komplementarność planowanych działań to prowadzenie działań na rzecz społeczności obszaru rewitalizacji przy użyciu infrastruktury zlokalizowanej na tymże obszarze, co zapewni kompleksowy efekt rewitalizacyjny.

Wspólną osią prowadzonych działań jest niwelacja i eliminacja przyczyn kryzysu zidentyfikowanych na obszarze rewitalizacji. Opis stanu pożądanego do którego zmierza się prowadząc działania rewitalizacyjne został przedstawiony w Rozdziale VI.

Zasadniczo rezultatem przeprowadzonych przedsięwzięć mają być:

- zmniejszenie liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej
- zmniejszenie liczby osób bezrobotnych
- zwiększenie liczby nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw na rewitalizowanych obszarach.

Istotnym aspektem efektywności Programu Rewitalizacji jest komplementarność działań prowadzonych na obszarach objętych kryzysem z działaniami prowadzonymi w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju LGD Chełmno na lata 2016-2023. Planowane przedsięwzięcia skupiają się głównie w obszarze ograniczenia wykluczenia społecznego, integracji społecznej oraz zawodowej oraz animacji społeczności lokalnej i będą prowadzone również na obszarze rewitalizacji.

Także działania strategiczne prowadzone przez samorząd lokalny będą uwzględniały osiągnięcie synergicznego efektu na obszarach objętych kryzysem.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

System zarządzania Programem został zaprojektowany w korespondencji do schematu organizacyjnego oraz podziału kompetencji podmiotu wdrażającego i jego jednostek organizacyjnych, w sposób zapewniający współdziałanie organów samorządowych, organizacji pozarządowych oraz pozostałych interesariuszy procesu rewitalizacji. Schemat podejmowania decyzji, obiegu dokumentów, systemu sprawozdawczości, monitoringu oraz ewaluacji został scharakteryzowany w Rozdziale XIII.

Komplementarność międzyokresowa

Program Rewitalizacji na lata 2016-2023 jest kontynuacją i uzupełnieniem działań zrealizowanych w ramach polityki spójności w latach 2007-2013. Wówczas na terenie Miasta prowadzone były głównie działania o charakterze infrastrukturalnym, polegające na rewaloryzacji zabytków kultury materialnej. Zrewaloryzowane zabytki miały stanowić podstawę do rozwoju turystyki- źródła przychodów dla mieszkańców miasta. Założenia obecnego Programu stanowią kontynuację wsparcia polityki spójności 2007-2013 i wynikają głównie z ewaluacji poprzedniego okresu programowania, gdzie główną konkluzją było zauważenie konieczności prowadzenia działań zmierzających do aktywizacji społeczno-zawodowej i animacji w kierunku zwiększenia aktywności lokalnej z „użyciem” lokalnego potencjału (dziedzictwa historycznego) jako determinanty rozwoju obszaru.

Komplementarność źródeł finansowania

Na podstawie obowiązujących regulacji przewiduje się współfinansowanie projektów rewitalizacyjnych z następujących źródeł:

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (budżet UE)
- Europejski Fundusz Społeczny (budżet UE)
- Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweski Mechanizm Finansowy
- Budżet Państwa (rezerwa celowa, programy dotacyjne krajowe, środki Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej)
- Środki własne Gminy Miasta Chełmna
- Środki prywatne (w tym Partnerstwo Publiczno-Prywatne, Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, inne fundacje)
- Instrumenty zwrotne.

Koordinacja środków UE i środków pochodzących z instrumentów krajowych służyć będzie realizacji zasady dodatkowości. Planowane projekty odnoszące się do rozwoju przedsiębiorczości są związane z udziałem środków prywatnych (np. udział własny w dotacjach na rozpoczęcie działalności gospodarczej).

Koncepcja zintegrowanych działań rewitalizacyjnych planowanych na terenie Miasta Chełmna została zaprezentowana poniżej:

1. Działania społeczne („miękkie”)**Europejski Fundusz Społeczny**

Chełmiński Inkubator III Sektora i wsparcia ekonomii społecznej

Lepsze jutro-projekt dla młodzieży

Środowiskowy Program Wsparcia Osób Głuchych Wraz z Rodzinami z terenu Gminy Miasta Chełmno

Środowiskowy Program Opieki i Terapii dla Rodzin z Dziećmi i Młodzieżą z Niepełnosprawnością z terenu Gminy Miasta Chełmno

Klubik Seniora

Akademia Seniora

Aktywność – Szansą na lepsze jutro

Kadry w turystyce – szkolenia, aktywizacja, zatrudnienie

**Niezbędne działania infrastrukturalne
(„twarde) w ramach Celu III****Europejski Fundusz Rozwoju
Regionalnego**

Prace remontowo - termomodernizacyjne z zakupem niezbędnego wyposażenia zmierzające do utworzenia Chełmińskiego Inkubatora Trzeciego Sektora w budynku przy ul. Grudziądzkiej 36

Efekt rewitalizacyjny

- ograniczenie zjawiska ubóstwa, wykluczenia i zagrożenia wykluczeniem społecznym na obszarze rewitalizacji
- objęcie wsparciem osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej
- wzrost aktywności organizacji pozarządowych
- wzrost aktywności społecznej i obywatelskiej

2. Działania społeczne („miękkie”)**Europejski Fundusz Społeczny**

Chełmiński Punkt Wsparcia Przedsiębiorczości

Rodzina w Centrum

Centrum Usług Społecznych

**Niezbędne działania infrastrukturalne
(„twarde”)****Europejski Fundusz Rozwoju
Regionalnego**

Budowa centrum usług społecznych w zrewitalizowanym budynku po jednostce wojskowej

Efekt rewitalizacyjny

- wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy
- zwiększenie liczby nowo utworzonych przedsiębiorstw na obszarze rewitalizacji
- poprawa dostępności i jakości usług społecznych na obszarze rewitalizacji

ROZDZIAŁ X. MECHANIZMY WŁĄCZENIA MIESZKAŃCÓW, PRZEDSIĘBIORCÓW ORAZ INNYCH PODMIOTÓW I GRUP AKTYWNYCH NA TERENIE GMINY W PROCES REWITALIZACJI

Powodzenie planowych w ramach Programu działań rewitalizacyjnych jest ściśle związane z partycypacyjnym charakterem pracy nad tym dokumentem. Włączanie grup interesariuszy w działania rewitalizacyjne powinno odbywać się kompleksowo i na wszystkich etapach tego procesu. Powinno obejmować wspólne inicjowanie i prowadzenie działań zmierzających do poprawy zastanej sytuacji kryzysowej na obszarze rewitalizacji. Wśród interesariuszy procesu rewitalizacji w należy wymienić m.in.:

- mieszkańców zamieszkujących obszar rewitalizacji,
- pozostałych mieszkańców i użytkowników miasta,
- organizacje pozarządowe prowadzące działalność na obszarze rewitalizacji,
- podmioty gospodarcze prowadzące i planujące prowadzić działalność na obszarze rewitalizacji,
- podmioty gospodarcze spoza obszaru rewitalizacji,
- właścicieli i zarządców nieruchomości na obszarze rewitalizacji,
- samorząd terytorialny i miejskie jednostki organizacyjne,
- placówki edukacyjne i wychowawcze,
- kościoły i związki wyznaniowe.

Wskazani powyżej interesariusze będą włączeni w proces rewitalizacji w sposób kompleksowy i na wszystkich jego etapach. Za zapewnienie prawidłowego włączenia ww. grup w proces rewitalizacji odpowiada: Zespół ds. aktualizacji LPR- na etapie przygotowania programu oraz Zespół ds. rewitalizacji na etapie jego wdrożenia. Do głównych zadań podmiotów odpowiedzialnych za proces partycypacji należy weryfikacja, jak również uwzględnienie potrzeb i oczekiwań interesariuszy, zwłaszcza tych związanych bezpośrednio z obszarami kryzysowymi. Przebieg konsultacji społecznych w procesie rewitalizacji obejmuje trzy etapy: inicjujący, ustalania zakresu oraz realizacji i oceny.

Faza inicjująca proces rewitalizacji

Najbardziej istotną kwestią w fazie inicjującej proces partycypacyjny jest zapewnienie informacji dotyczących problematyki rewitalizacji. Niezbędne jest podanie informacji o tym czym jest proces rewitalizacji, jakie są jego główne cele i zamierzenia oraz jaki wpływ na działania mogą mieć osoby zainteresowane. Należy pamiętać o różnych kanałach komunikacji oraz o formach przekazywania informacji (każda grup interesariuszy powinna być poinformowana w sposób najbardziej dla niej przystępny np. informacje w prasie lokalnej, osobiste spotkania, strona internetowa, akcja e-mailingowa).

Faza ustalania zakresu rewitalizacji

Faza ta obejmuje poznanie potrzeb i oczekiwań różnych grup społecznych. Konieczne jest także zapewnienie udziału interesariuszy w przygotowaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji. Na tym etapie konieczne jest przeprowadzenie konsultacji społecznych, które mogą mieć charakter m.in.: spotkań, debat, warsztatów, ankiet, wywiadów, spacerów studyjnych, zbierania uwag ustnych oraz wykorzystanie grup przedstawicielskich. Treści poruszane i omawiane na konsultacjach powinny być zrozumiałe i czytelne dla wszystkich uczestników. Podmiot nadzorujący Program Rewitalizacji ustala termin składania uwag do dokumentu. Uwagi do projektu mogą być zbierane w formie papierowej i elektronicznej. Po zakończeniu każdej z form konsultacji społecznych, podjęte ustalenia należy zebrać i poddać analizie.

Faza realizacji i oceny procesu rewitalizacji

Istotnym jest aby proces włączenia społecznego trwał przez cały czas realizacji programu rewitalizacji. Następnym identyfikacji potrzeb i oczekiwań interesariuszy zasadne jest prowadzenie działań rewitalizacyjnych wspólnie z zainteresowanymi grupami. W tym celu można m.in. powołać komitety społeczne (złożone z członków zainteresowanych grup: mieszkańców, NGO, przedsiębiorców, liderów lokalnych, inwestorów), prowadzić sesje projektowe lub / i spotkania konsultacyjne, na których omawiane będą bieżące działania w realizacji, rozwiązywanie będą zaistniałe problemy czy konflikty. Ponadto należy wspierać powstałe na gruncie procesu rewitalizacji inicjatywy oddolne, przygotowywane przez lokalną społeczność. Konieczne jest także podejmowanie stałych działań mających na celu informowanie interesariuszy o zrealizowanych działaniach, w tym wynikach przeprowadzonych analiz oraz konsultacji, opracowanych planów, harmonogramu realizacji projektów i monitoringu .

Przedmiotowy Program Rewitalizacji powstawał przy uwzględnieniu powyższych zasad partycypacji społecznej:

a) na etapie **rozpoczęcia prac** nad dokumentem przygotowano materiały informacyjne nt. założeń procesu rewitalizacji. Prezentowano go na spotkaniu Zespołu ds. aktualizacji LPR oraz otwartych spotkaniach dla interesariuszy. Materiał został umieszczony na stronie internetowej, w zakładce poświęconej rewitalizacji. (<http://www.bip.chelmno.pl/?cid=1639>, zakładka: Program Rewitalizacji). Założenia programu prezentowano na spotkaniu konsultacyjnym, które odbyło się w dniu 23.05.2016 r.

b) wyniki analizy desk research i **kluczowe wnioski z diagnozy** wskazującej obszary kryzysowe w mieście przedstawione zostały Zespołowi ds. aktualizacji LPR oraz na otwartym spotkaniu dla interesariuszy. Spotkanie odbyło się w dniu 14.07.2016 r.. Kopie materiałów przekazano mediom, w tym mediom internetowym oraz zostały umieszczone na stronie internetowej, w zakładce poświęconej rewitalizacji.

c) **wyłonienie obszaru rewitalizacji**- na podstawie wytycznych Instytucji Zarządzającej oraz przeprowadzonych analiz diagnostycznych wytypowano obszar rewitalizacji. Dyskusja nad wyborem odbyła się podczas spotkania otwartego w dniu 01.08.2016 r. Materiał został umieszczony na stronie internetowej, w zakładce poświęconej rewitalizacji. (<http://www.bip.chelmno.pl/?cid=1639>, zakładka: Program Rewitalizacji).

d) **nabór propozycji projektów rewitalizacyjnych**- opracowano wzór formularza zgłoszenia przedsięwzięcia do LPR. Na spotkaniu otwartym w dniu 24.08.2016 r. zaprezentowano formularz oraz zasady i termin naboru propozycji projektowych. Informacja o naborze została umieszczona również na stronie internetowej Urzędu Miasta Chełmna oraz w mediach społecznościowych oraz w mediach elektronicznych, powszechnie docierających do mieszkańców (e-chelmno.pl). Pierwotnie zaplanowano nabór propozycji projektowych do dnia 15.09.2016 r., jednakże na wniosek zainteresowanych podmiotów nabór przedłużono do dnia 22.09.2016 r.

e) **konsultacje treści dokumentu**- wraz z rozpoczęciem prac nad LPR opracowano formularz wnoszenia uwag do treści publikowanych dokumentów. Na spotkaniach prezentowano

również możliwość zgłaszania takich uwag na każdym z etapów prac. Dodatkowo po opracowaniu programu dokument został wyłożony do publicznych konsultacji, poprzez zamieszczenie go w Biuletynie Informacji Publicznej oraz publikację informacji o konsultacjach na stronie internetowej Gminy Miasta Chełmna, portalach społecznościowych i mediach.

Informacje o spotkaniach prezentowane były na stronie Urzędu Miasta oraz w portalu społecznościowym i portalu informacyjnym:

- <http://e-chelmno.pl/spotkanie-konsultacyjne-w-urzedzie-miasta/>
- <https://web.facebook.com/Che%C5%82mno-miasto-zakochanych-156550731077295/?fref=ts>

Na każdym z etapów interesariusze mieli do dyspozycji formularz zgłaszania uwag, za pomocą którego mogli przekazywać komentarze, opinie i sugestie dotyczące Programu. Na etapach roboczych pracy nad dokumentem nie wpłynęły żadne formularze konsultacyjne.

f) **etap wdrożenia**- w okresie wdrażania programu rewitalizacji za pomocą projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych nad procesem czuwać będą : Zespół Zadaniowy ds. aktualizacji LPR, który zostanie przekształcony w Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji. **Zespołem Zadaniowym ds. rewitalizacji**, w którego wejść przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Wydziału Oświaty, Wydziału Gospodarki Miejskiej i Ochrony Środowiska oraz Referatu ds. Zarządzania Kryzysowego i Ewidencji Działalności Gospodarczej, przedstawiciele jednostek organizacyjnych, inspektor ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, przedstawiciele organizacji pozarządowych i sektora gospodarczego. będzie kierował **Koordynator**. Koordynator ds. rewitalizacji odpowiedzialny będzie za dystrybucję informacji o postępie wdrażanych działań. Istotnym elementem polityki informacyjnej będzie również przekazywanie bieżących komunikatów o przedsięwzięciach społecznych, szkoleniach, wydarzeniach integracyjnych, które odbywać się będzie za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta Chełmna, portali społecznościowych oraz mediów bezpośrednio przez inicjatorów i organizatorów tychże działań.

ROZDZIAŁ XI. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE W ODNIESIENIU DO GŁÓWNYCH I UZUPEŁNIAJĄCYCH PROJEKTÓW/ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Tabela 13 Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Termin realizacji projektu	Projekt (nr, nazwa)	Typ projektu	Przedsięwzięcie (nr, nazwa)	Podmiot/y realizujący/e projekt	Szacowana wartość projektu (zł)	Poziom dofinansowania		Źródło finansowania			
							%	zł	Środki publiczne			Środki prywatne
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Obszar rewitalizacji..									EFS	EFRR...	Inne środki publiczne	
Stare Miasto	2017-2018	Lepsze jutro- projekt dla młodzieży	Społeczno-gospodarczy	n/d	Gmina Miasto Chełmno- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	350 000	85%	297 500	297 500	0	52 500	0
Stare Miasto	2017-2023	Środowiskowy Program Wsparcia Osób Głuchych Wraz z Rodzinami z terenu Gminy Miasta Chełmno	społeczny	n/d	Stowarzyszenie Ludzie-Ludziom	210 000	85%	178 500	178 500	0	31 500	0
Stare Miasto	2017-2023	Środowiskowy Program Opieki i Terapii dla Rodzin z Dziećmi i Młodzieżą z Niepełnosprawnością z terenu Gminy Miasta Chełmno	społeczny	n/d	Stowarzyszenie Ludzie-Ludziom	1 190 000	85%	1 011 500	1 011 500	0	178 500	0
Stare Miasto	2019-2023	Chełmiński Inkubator III sektora i wsparcia ekonomii społecznej	Społeczno-gospodarczy	n/d	Gmina Miasto Chełmno	1 217 785,00	85%	1 035 117,25	1 035 117,25	0	182 667,75	0
Stare Miasto	2017-2023	Akademia Seniora-wieloletni program animacji i aktywizacji	Społeczny	n/d	Gmina Miasto Chełmno- Chełmiński Dom	340 000	85%	289 000	289 000	0	51 000	0

		w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu			Kultury							
Stare Miasto	2017	Aktywność – Szansa na lepsze jutro	Społeczno-gospodarczy	n/d	Gmina Miasto Chełmno	299 350	85%	254 447,5	254 447,5	0	44 902,5	0
Stare Miasto	2017-2023	Klubik Seniora	społeczny	n/d	Gmina Miasto Chełmno		85%					
Stare Miasto	2017-2023	Kreatywne środy	społeczny	n/d	Gmina Miasto Chełmno-Chełmiński Dom Kultury	152 000	85%	129 200	129 200	0	22 800	0
Stare Miasto	2017-2023	Letnie zajęcia wakacyjne z CHDK	społeczny	n/d	Gmina Miasto Chełmno-Chełmiński Dom Kultury	490 000	85%	416 500	416 500	0	73 500	0
	2018-2023	Animacja kultury na terenie obszaru Starego Miasta	społeczny	n/d	Miejska Biblioteka Publiczna im. Walentego Fiałka w Chełmnie	28 000	85%	23 800	23800	0	4200	0
Stare Miasto	2018-2019	Prace remontowo - termomodernizacyjne z zakupem niezbędnego wyposażenia zmierzające do utworzenia Chełmińskiego Inkubatora Trzeciego Sektora w budynku przy ul. Grudziądzkiej 36	Przestrzenno-funkcjonalny, środowiskowy	n/d	Gmina Miasto Chełmno	3 507 507,76	85%	2 981 381,59	0	2 890 000	526 126,16	0
Stare Miasto	2017-2023	Kadry w turystyce – szkolenia, aktywizacja, zatrudnienie	Gospodarczy	n/d	Gmina Miasto Chełmno	1 314 170	85%	1 117 044,5	1 117 044,5	0	197 125,5	0
Stare Miasto	2019-2023	Chełmiński Punkt Wsparcia Przedsiębiorczości	Gospodarczy	n/d	Powiat Chełmiński	2 645 000	85%	2 248 250	2 248 250	0	396 750	0
Stare Miasto	2017-2018	Budowa centrum usług społecznych w zrewitalizowanym budynku po jednostce wojskowej	Przestrzenno-funkcjonalny, środowiskowy	n/d	Powiat Chełmiński	10 000 000	13,81%	1 381 260,00 zł	0	1 381 260,00 zł	8 618 740	0

Źródło: opracowanie własne

Tabela 14 Uzupelniajace przedsiwzienia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe

Obszar rewitalizacji (nr/nazwa)	Lp.	Typ przedsiwzienia	Uzupelniajace przedsiwzienia rewitalizacyjne	Szacowana wartosc przedsiwzienia (zł)	Zródło finansowania			
					Środki publiczne			Środki prywatne
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Obszar rewitalizacji					EFS	EFRR...	Inne środki publiczne	
Stare Miasto	1	społeczny	Prowadzenie Centrum Zapobiegania Wykluczeniu Społecznemu	1 400 000	1 190 000	0	0	210 000
Stare Miasto	2	społeczny	Prowadzenie opiekuńczo- specjalistycznej placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	2 800 000	2 380 000	0	0	420 000
Stare Miasto	3	społeczny	Świetlica - miejsce szans, miejsce rozwoju	350 000		297 500	52 500	0
Stare Miasto	4	społeczny	Szkoła Rycerska	48 000	40 800	0	0	7 200
Stare Miasto	5	społeczny	“Serca otwarte na świat - przez kulturę ku lepszej przyszłości”.	61 000	51 850	0	0	9 150

Źródło: opracowanie własne

ROZDZIAŁ XII. SYSTEM ZARZĄDZANIA REALIZACJĄ PROGRAMU REWITALIZACJI

Ze względu na poziom złożoności Program Rewitalizacji może być wdrożony skutecznie i z sukcesem za pomocą odpowiedniego systemu zarządzania. Integralnym elementem jest informowanie oraz partycypacja interesariuszy rewitalizacji. Właściwa realizacja GPR wymaga współpracy instytucji publicznych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców i mieszkańców obszaru.

Zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji, jak i wytycznych regionalnych zarówno przygotowanie, stworzenie warunków do wdrożenia i prowadzenie działań rewitalizacyjnych jest zadaniem własnym samorządu gminnego.

Najistotniejszą determinantą realizacji Programu jest koordynacja współpracy i przepływu informacji pomiędzy interesariuszami procesu, odpowiedzialnymi za wdrażanie zintegrowanych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, będących interwencją na rzecz kapitału ludzkiego, przestrzeni, przedsiębiorczości.

Katalog interesariuszy i mechanizmy partycypacji zostały scharakteryzowane w Rozdziale 10.

Podmioty odpowiedzialne za przygotowanie i wdrożenie Programu Rewitalizacji to: Burmistrz Gminy Miasta Chełmna, Rada Miasta, Zespół Zadaniowy ds. aktualizacji LPR, który zostanie przekształcony w Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji na czele z Koordynatorem, nie później niż 3 miesiące od terminu uchwalenia LPR przez Radę Miasta.

Tabela 15 Organy zarządzające Programem Rewitalizacji

Organ	Zakres kompetencji
Burmistrz Miasta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nadzór nad procesem zarządzania programem
Rada Miasta	<ul style="list-style-type: none"> ▪ uchwała o zatwierdzeniu Programu ▪ uchwały o zmianie Programu
Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji, którego pracą kierował będzie Koordynator ds.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zbieranie danych źródłowych do monitoringu procesów rewitalizacyjnych od dysponentów danych, ▪ koordynacja przepływu informacji ▪ koordynacja działań monitoringowych i sprawozdawczych

rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> ▪ inicjowanie i przeprowadzenie procesów aktualizacji LPR w miarę potrzeb ▪ monitoring prowadzonych działań ▪ opracowywanie raportów z realizacji ▪ promocja Programu ▪ opracowanie i wdrożenie narzędzi partycypacji społecznej
---------------	--

Źródło: opracowanie własne

Koordinacja działań podmiotów uczestniczących w programie rewitalizacji

Obsługę organizacyjną pracy Zespołu będzie zapewniał Wydział Techniczno-Inwestycyjny. Za zarządzanie procesem wdrożenia odpowiedzialny będzie Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji, którego pracami kierował będzie Koordynator. Do jego zadań należeć będą:

- stworzenie procedur współpracy pomiędzy interesariuszami i podmiotami zaangażowanymi w realizację Programu
- koordynacja współpracy
- obsługa procesu aktualizacji programu
- koordynacja zadań monitoringowych i sprawozdawczych
- koordynacja działań informacyjno-promocyjnych.

System informacji i promocji

W trakcie prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji, na każdym z etapów prac, a także w fazie wdrażania istotnym czynnikiem powodzenia jest dostarczanie systematycznej informacji na temat prowadzonych działań i ich promocji w lokalnym środowisku interesariuszy. Grupy te są dysponentami rzetelnych informacji na temat problemów, potrzeb i potencjałów lokalnych.

Udział partnerów społecznych (organizacji pozarządowych, instytucji publicznych, przedsiębiorców, mieszkańców) stanowi o poprawności podjętych wniosków diagnostycznych, sformułowania celów adekwatnych do lokalnych potrzeb i problemów oraz uzasadnionej interwencji w działania rewitalizacyjne realizowane poprzez projekty.

Aktywny udział interesariuszy jest istotny zarówno w planowaniu, jak i wdrażaniu procesów rewitalizacyjnych. Z uwagi na powyższe zdefiniowano katalog narzędzi dotarcia do

interesariuszy, oczekiwaną formę ich partycypacji. Oszacowano także wartości jakie niesie za sobą wdrożenie schematu informacji i partycypacji.

Tabela 16 Narzędzia informacji i promocji oraz sposoby zapewnienia partycypacji społecznej w procesie zarządzania LPR

Narzędzia informacji i promocji
<ul style="list-style-type: none"> ▪ zebrania ▪ spotkania ▪ warsztaty ▪ konsultacje ▪ informacja na www ▪ informacja w mediach społecznościowych ▪ informacja w BIP ▪ poczta elektroniczna ▪ prasa ▪ media internetowe
Sposoby partycypacji
<ul style="list-style-type: none"> ▪ konsultacja ▪ współdecydowanie ▪ aktywne uczestnictwo w projektach ▪ kontrola obywatelska
Wartość dodana
<ul style="list-style-type: none"> ▪ nowe pomysły ▪ potencjał doświadczeń ▪ inkluzja społeczna ▪ budowanie społeczeństwa obywatelskiego ▪ aktywizacja i integracja społeczna

Źródło: opracowanie własne

W celu zapewnienia uczestnictwa szerokiego grona interesariuszy w konsultacjach społecznych, informacje na temat ich rozpoczęcia i form będą każdorazowo ogłoszone w sposób zwyczajowo przyjęty w gminie oraz poprzez ogłoszenie na stronie Urzędu oraz

Biuletynie Informacji Publicznej. Po zakończeniu konsultacji zostanie sporządzona informacja podsumowująca zgłoszone w jej trakcie uwagi.

Działania informacyjne i promocyjne wyzwalające partycypację społeczną mają na celu identyfikację mieszkańców z toczącymi się procesami rewitalizacji, na zamieszkiwanych przez nich obszarach, poprzez ich aktywne uczestnictwo.

ROZDZIAŁ XIII. SYSTEM MONITORINGU I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ ORAZ SYSTEM WPROWADZANIA MODYFIKACJI W REAKCJI NA ZMIANY W OTOCZENIU PROGRAMU

Wytyczne regionalne nie odnoszą się szczegółowo do organizacji systemu monitoringu. Postęp prac w zakresie wdrażania LPR oraz realizacji przedsięwzięć ujętych w przedmiotowym dokumencie będzie podlegał monitorowaniu przez IZ RPO. W związku z tym Koordynator ds. rewitalizacji i Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji zobowiązane będą do przekazywania sprawozdań z osiągniętych wskaźników produktu i rezultatu określonych działań/ poddziałań RPO WK-P w **okresach kwartalnych** (MONITORING PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH) oraz sytuacji na obszarze kryzysowym w **okresach co dwa lata** (MONITORING STANÓW KRYZYSOWYCH NA OBSZARZE REWITALIZACJI). Sprawozdawczość będzie obejmować informacje w zakresie efektywności podejmowanych działań rewitalizacyjnych w oparciu o aktualne dane dotyczące kryteriów stanu kryzysowego, na podstawie których wyodrębniono obszar rewitalizacji. Sprawozdania zawierające informacje w zakresie wskaźników stanu kryzysowego (wraz z podaniem wartości bazowej, wartości aktualnej oraz wyjaśnieniem w przypadku, gdy analizowane wskaźniki stanu kryzysowego będą wskazywały na niską efektywność prowadzonych działań rewitalizacyjnych) będą przekazywane do IZ RPO raz na dwa lata. Monitoring przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględnił będzie poziom osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu przez poszczególnych Beneficjentów.

Proces monitoringu ma na celu zapewnienie realizacji Programu zgodnie z jego priorytetami oraz w razie konieczności bieżące dostosowywanie założeń do zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej, mając na uwadze **dynamiczny charakter dokumentu**. System monitorowania prowadzonych przedsięwzięć umożliwi sprawdzenie: czy prowadzone działania przyczyniają się do likwidacji problemów zidentyfikowanych w diagnozie, a tym samym mają wpływ na zmianę jakości życia mieszkańców obszarów wytypowanych do wsparcia w ramach rewitalizacji oraz w jakim stopniu podejmowane działania przyczyniają się do likwidacji problemów wskazanych w diagnozie, w szczególności w kontekście

likwidacji ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz bezrobocia na obszarach wytypowanych do wsparcia w ramach Programu.

Tabela 17 System monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmno na lata 2016-2023

L.p.	Zadania	Odpowiedzialny	Termin realizacji
1	Powołanie Koordynatora ds. Rewitalizacji oraz przekształcenie Zespołu Zadaniowego ds. aktualizacji LPR w Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji	Burmistrz	II-III kw. 2017
3	Monitoring wskaźników stanu kryzysowego	Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji,	Co 2 lata
4	Monitoring osiągnięcia wskaźników przedsięwzięć rewitalizacyjnych	Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji,	Kwartalnie
5	Sprawozdanie z realizacji :LPR	Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji,	Co 2 lata

Źródło: opracowanie własne

Zespół Zadaniowy ds. rewitalizacji będzie odpowiedzialny za cykliczny monitoring wskaźników stanu kryzysowego oraz wskaźników produktu i rezultatu poszczególnych realizowanych przedsięwzięć. Ponadto Koordynator będzie odpowiedzialny za przygotowywanie raportu z realizacji LPR (co 2 lata). Formularz analityczny na potrzeby monitoringu będzie analogiczny do formularza danych wejściowych służącego analizie obszarów kryzysowych.

Zadaniem Zespołu Zadaniowego ds. Rewitalizacji w ramach monitorowania realizacji Programu, będzie:

- nawiązanie i utrzymywanie sieci współpracy z gestorami informacji istotnych dla programowania i monitorowania rozwoju obszaru;

- nawiązanie i utrzymywanie sieci współpracy z partnerami społecznymi – przedstawicielami środowisk społecznych, gospodarczych, sektora pozarządowego, samorządami zawodowymi i branżowymi, itp.;
- gromadzenie danych i informacji istotnych dla programowania i monitorowania rozwoju województwa, sporządzanie analiz w zakresie wybranych zagadnień;
- koordynowanie analiz prowadzonych przez inne podmioty;
- ewentualne zlecenie badań zewnętrznych.

Ze względu na swój charakter dane statystyczne oddają zazwyczaj szerokie i najczęściej pośrednie skutki podejmowanych działań – będzie to więc przede wszystkim ocena wpływu realizacji ustaleń Programu na ogólny stan rozwoju gminy, za pomocą monitorowania stopnia realizacji poszczególnych przedsięwzięć, uznanych za szczególnie ważne dla realizacji celów Programu. Jest to metoda bezpośrednia i jednoznaczna, pozwalająca na bardzo przejrzystą ocenę stopnia realizacji ogółu ustaleń, za pomocą cyklicznie opracowywanych raportów analitycznych, zwłaszcza w zakresie zagadnień o złożonym charakterze, gdzie prosty monitoring wskaźnikowy nie gwarantuje pełnej charakterystyki zmian. Tego typu analizy pozwolą przede wszystkim na zindywidualizowane podejście do każdego z badań, a więc także na wykorzystanie indywidualnych i nie zawsze porównywalnych w szeregach czasowych danych spoza zasobów GUS.

W tabeli przedstawiono propozycję zagadnień, które powinny być przedmiotem raportów wraz z propozycją częstotliwości prowadzenia analiz. Podkreślić należy, że listy tej nie można traktować jako zamkniętej. Zaleca się w zależności od zidentyfikowanych potrzeb, uzupełnianie jej o kolejne zagadnienia.

Tabela 18 Proponowany zakres monitoringu LPR

Zagadnienie będące przedmiotem analiz	Częstotliwość	Gestor danych
Liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej objętych projektem [osoba]	Raz na rok	Beneficjenci wdrażanych projektów rewitalizacyjnych

Liczba osób bezrobotnych objętych projektem [osoba]	Raz na rok	Beneficjenci wdrażanych projektów rewitalizacyjnych
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [sztuka]	Raz na rok	Beneficjenci wdrażanych projektów rewitalizacyjnych
Budynki wyremontowane na obszarach rewitalizacji [m ²]	Raz na rok	Beneficjenci wdrażanych projektów rewitalizacyjnych
Liczba ludności na terenie miasta i obszaru rewitalizacji [osoba]	Raz na dwa lata	Wydział Spraw Obywatelskich Urząd Miasta Chełmna
Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na terenie miasta i obszaru rewitalizacji [osoba]	Raz na dwa lata	Wydział Spraw Obywatelskich Urząd Miasta Chełmna
Liczba bezrobotnych zarejestrowanych na terenie miasta i obszaru rewitalizacji [osoba]	Raz na dwa lata	Powiatowy Urząd Pracy
Liczba bezrobotnych zarejestrowanych z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej na terenie miasta i obszaru rewitalizacji [osoba]	Raz na dwa lata	Powiatowy Urząd Pracy

Liczba osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie miasta i obszaru rewitalizacji [osoba]	Raz na dwa lata	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie miasta i obszaru rewitalizacji [sztuka]	Raz na dwa lata	Referat ds. Zarządzania Kryzysowego i Ewidencji Działalności Gospodarczej
Liczba wdrożonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych [sztuka]	Raz na dwa lata	Wydział Techniczno-Inwestycyjny
Liczba organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	Raz na dwa lata	Wydział Oświaty, Kultury i Promocji

Źródło: opracowanie własne

System wprowadzania modyfikacji

Z uwagi na cel, Lokalny Program Rewitalizacji musi pozostawać dokumentem dynamicznym, co oznacza, że w przypadku zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru, zmiany przepisów prawa, niewykorzystanych środków finansowych lub pojawienia się interesujących projektów lub przedsięwzięć, dokument może podlegać aktualizacji. Dokument może podlegać modyfikacjom z uwagi na następujące okoliczności:

- zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze Gminy
- identyfikacja nowych problemów i potrzeb na obszarze rewitalizacji
- pojawiający się nowi interesariusze

- nieaktywni interesariusze
- zmiana ram finansowych programu rewitalizacji.

W przypadku konieczności wprowadzenia zmian do LPR, z wnioskiem do Rady Miasta wystąpić musi Burmistrz, uprzednio zwracając się uprzednio o opinię do Koordynatora, który ściśle współpracuje z Zespołem Zadaniowym ds. rewitalizacji. Zmiana Programu może nastąpić w takim samym trybie, w jakim został on uchwalony, bez konieczności uzyskania opinii i przeprowadzania konsultacji społecznych, jeżeli nie dotyczy przedsięwzięć zawartych na liście podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W przypadku zmian na liście przedsięwzięć wymagane jest przeprowadzenie konsultacji społecznych.

Spis tabel

<i>Tabela 1 Stopa bezrobocia na terenie Powiatu Chełmińskiego w latach 2010-2015 .....</i>	<i>23</i>
<i>Tabela 2 Parametry jednostek strukturalnych przestrzeni miasta .....</i>	<i>34</i>
<i>Tabela 3 Synteza wyników analizy wskaźnikowej JSPM.....</i>	<i>41</i>
<i>Tabela 4 Przekształcenie terenów zdegradowanych na cele aktywizacji społecznej i gospodarczej- kryteria dodatkowe .....</i>	<i>48</i>
<i>Tabela 5 Ludność w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym na obszarze JSPM 01 Stare Miasto .....</i>	<i>50</i>
<i>Tabela 6 Ludność wg ekonomicznych grup wiekowych na terenie JSPM 01 Stare Miasto .....</i>	<i>51</i>
<i>Tabela 7 Liczba osób bezrobotnych z uwzględnieniem wykształcenia na obszarze JSPM .....</i>	<i>52</i>
<i>Tabela 8 Liczba gospodarstw domowych i osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie JSPM 01 Stare Miasto.....</i>	<i>55</i>
<i>Tabela 9 Piece na paliwa stałe na terenie JSPM 01 Stare Miasto.....</i>	<i>58</i>
<i>Tabela 10 Grupy defaworyzowane.....</i>	<i>64</i>
<i>Tabela 11 Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....</i>	<i>78</i>
<i>Tabela 12 Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne .....</i>	<i>85</i>
<i>Tabela 13 Główne projekty/przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.....</i>	<i>97</i>
<i>Tabela 14 Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne – harmonogram i szacunkowe ramy finansowe.....</i>	<i>99</i>
<i>Tabela 15 Organy zarządzające Programem Rewitalizacji.....</i>	<i>100</i>
<i>Tabela 16 Narzędzia informacji i promocji oraz sposoby zapewnienia partycypacji społecznej w procesie tworzenia LPR.....</i>	<i>102</i>
<i>Tabela 17 System monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Miasta Chełmno na lata 2016-2023.....</i>	<i>105</i>
<i>Tabela 18 Proponowany zakres monitoringu LPR .....</i>	<i>106</i>

Spis rysunków

<i>Rysunek 1 Etapy prac nad Gminnym Programem Rewitalizacji.....</i>	<i>9</i>
<i>Rysunek 2 Mapa obszarów zdegradowanych na terenie Miasta Chełmna.....</i>	<i>42</i>
<i>Rysunek 3 Obszar rewitalizacji na terenie Miasta Chełmna.....</i>	<i>47</i>
<i>Rysunek 4 JSPM 01 Stare Miasto.....</i>	<i>49</i>
<i>Rysunek 5 Ludność wg ekonomicznych grup wiekowych na terenie JSPM 01 Stare Miasto .....</i>	<i>52</i>
<i>Rysunek 6 Udział bezrobotnych w ludności w wieku produkcyjnym na obszarze JSPM 01 Stare Miasto .....</i>	<i>53</i>
<i>Rysunek 7 Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem .....</i>	<i>54</i>
<i>Rysunek 8 Liczba przestępstw młodocianych (popętnionych na danym obszarze) na 1000 mieszkańców .....</i>	<i>56</i>
<i>Rysunek 9 Liczba tradycyjnych pieców na paliwa stałe względem ogólnej liczby ludności na obszarze .....</i>	<i>57</i>
<i>Rysunek 10 Poziom zadowolenia z życia w Chełmnie.....</i>	<i>62</i>
<i>Rysunek 11 Grupy defaworyzowane.....</i>	<i>65</i>